

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

¹ Dabíii, Aavaráaa, Íjcyámútsiúvúj tsíiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó Íjcyáábé ihdé múnáaúvú illuúme:

² Diibyéjhjáa Aavaráá tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji Íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáá tsíimavá Tamáadívú Páareé, Tsáaraá, Íjcyámútsikye. Aabéhjáa Páare tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráá tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóóke Raadívú. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaíkye. ⁶ Aabéhjáa Itsaíi tsíimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíi tsíimavá Tsaromóoke Oriá táabadívú.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abía tsíimavá Áátsákeé. ⁸ Aabéhjáa Áátsa tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsíimavá Otsíake. ⁹ Aabéhjáa Otsía tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá

Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá Etsekíake.
 10 Aabéhjáa Etsekía tsíimavá Manatséeke.
 Aabéhjáa Manatséé tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa
 Amóó tsíimavá Jotsíake. 11 Aabéhjáa Jotsía
 tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téjyúhjáa
 Babiróónía múnáá hójtsiri méihdéejte ijraéemu.

12 Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone
 Jeconía tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé
 tsíimavá Tsorobabéeke. 13 Aabéhjáa Tsoroba-
 béé tsíimavá Abiooke. Aabéhjáa Abióó tsíimavá
 Eriakíkye. Aabéhjáa Eriakíí tsíimavá Atsóoke.
 14 Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa
 Tsadóó tsíimavá Akíkye. Aabéhjáa Akíí tsíimavá
 Eriooke. 15 Aabéhjáa Erióó tsíimavá Ereatsáake.
 Aabéhjáa Ereatsáá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa
 Matáá tsíimavá Jacóoboke. 16 Aabéhjáa Jacóóbó
 tsíimavá Jotséeke Maaría tajíí íjcyáábeke. Aanéhjáa
 diille Maaría tsíimavá Jetsooke, 'Pájtyetétsoóbe'
 nééiyóné 'Críjtoó' némeííbyeke.

17 Éhduméhjáa Jetsóó íhdé múnáaúvu. Diibyéhjáa
 muurá Aavaráaúvú tsíimavá tsáápiíkye. Aabéhjáa
 dsíjívénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéné
 éhnííñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívénetu dííbyé
 hajchíyéjuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhbody
 'camácámá' líiyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabííúvuke
 ditye tsíimávanévújuco. Áábeúvudityúhjáa idyé
 líiyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áíjyúhjáa
 diityéké Babiróónía múnáa méénujcátsítyu
 ityáhjáameke tsajtyé ííñújívuvu. Téjyútúhjáa idyé

ditye llíyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtoréjucó tsíímávámeíñe.

Jetsocríjtoke Maaríá tsíímaváne
(Rc 2.1-7)

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsíímaváne: Dííbyéj tsíijúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áabajáá ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcatsítyúné ihdéré tsúúca Maaríá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj tééveri pícyoóne.

¹⁹ Aabéhjáa diibye Jotséé ímíáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu nééllema íjcyane. Áanélliihyéhjáa íjtsámeíbyé ílluréjucó díílleke íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnááca. Aabéhjáa tsá ímíllétú míamúnáake iwáájácutsóné muhdú dille íjcyane.

²⁰ Ááneríhjáa dibye ítsámeíhijcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dííbyedívú bóhówááveebe nééhíí:

—Jótsej, Dabííúvú tsíménémúhaabe u íjcyáábej, tsá muhdú u íjtsámeíityú dítyáába íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu dííllekej. ²¹ Muurá tsíímáváille wájpííkye. Áábe mémei Jetsóó dibye ihyájkímuke ímítyuháñetu pájtyetétsóíñéllíihye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

²²⁻²⁵ Ahdújucóhjáa dibye ipyééne díílleke újcyjéné ihjyávu. Áállekéhjáa tsá dibye dómájcotú dille tsíímávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúúca dille tsíímáváábeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa

pajtyéné Píívyéébe íhjú uubálle múnáájpj tééveri íllu néhdújuco:

Wájpiikye úújétúné badsíčaja éévaáhi. Aane tsíímáváille wájpiikye. Áábe mémei Emanoée, 'Íjcyaaabe Píívyéébe méémaá' nééiyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjú uubálle múnáájpj tééveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnáa Jetsóoke úújeténe

¹ Aanéhjáa Jodéa iiñújivu dííbyeke tsíímavámé Beréé coomívú Heróodé téené iiñújí avyéjuube íjcyánaaáca. Áijyúhjáa nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru wajaácu múnáa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá dííbye éhneva jodíómú avyéjuube íjcyáííbyeke tsáápille tsíímávaábe? Muurá íñe nuhba tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca díbye íjcyane úúbálléné mícúruwake. Áánélli muha metsáá dííbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróodé tsúuca wajaácúhi. Aanéhjáa dííbyeke tsíwárejcaró pámeere teene Jerotsarée múnáamájuco. ⁴ Áánéllihyéhjáa pihjúcuube pámeekéré llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa díllóobe kíavú dííbye Pájtyetétsoobe íjcyáííbyeke dítye tsíímávaíñé némeíhijcyáne. ⁵ Áánéllihyéhjáa néemeé:

—Beréevu Jodéa iiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjú uubálle múnáajpi caatúnúhi:

6 Jodéá iĩñújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóómí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnaa tahñéjté meíjcyámedítýú tsaapi íjcyáá ámúhá avyéjuube ámúhake téhméíbye.

7 Ehdúhjáa ditye úúbállénéllí Heróódé píuvá wáájácúratúné diitye mícúru waajácu múnáake. Áamekéhjáa dílloobe ímíñeúvú mújyútújucóhjáa ímichi mícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaaacute diibye tsíméneke. Aane ámuha díbyeke maájtyúmícooca oke méúúballeco téhdure o dúúrúvaté díbyeke.

⁹ Ehdúhjáa ávyéjuube Heróódé diityémá íhyúvátshdyu idyé pehíjcyámé diibye mícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújeténaa díbyéwu íjcyátsíí hallúvú mícúruwa táchúúreevéhi.

¹⁰ Ááneríhyáa mítyane ímíjyuvéme. ¹¹ Aaméhjáa tééjá pañevú úcaavémé úújeté tsíju Maaríama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéhjáa duurúvámé ímíhmóúbánema. Átsihdyúhjáa bohbanúmé díbyéwúuke óoroó, íjtsiéetsoo, míraá, éhdunévu.

¹² Áané boonéhjáa Pívyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróódé íjcyáhullétú ditye íóómíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óomiñe íiĩñújívu tsiéllétúrējuco.

Jetsóoma tsíjyumútsí Ejíhtó iĩñújívu úmíváne

¹³ Aaméhjáa tsúuca íiĩñújívu óomiñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéjé múnáajpi Jotséedívu ityúwá pañe íbóhówáavéne néé díbyeke:

—Maájkýéne méumívá dítyáábá nííhyoma Ejíhtó iíñújivu. Aame ámuha méjcyaa téhulle ámúhakyé o nééné hajchóta. Muurá Heróóde néhcoó aadi tsííménéwúuke idsíjívétsoki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa ditye iájkýéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó iíñújivu. ¹⁵ Áhulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróóde dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjuú uubálle múnáájpij tééveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróóde tsíímédívú lííhyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróóde ávyétá íhnáho cayóbáávaté diitye waajácu múnáa tsiélléturéjuco oómíñeri. Áánemáhjáa íjcyáabe lííhyánutsó wapímúj tsíímédívú míñéécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa míñéécú pijcyábájuco ípyéé mícúruwake iájtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Beréé múnááj tsíímédívú lííhyánútsoobe técoomí únúuri íjcyáméj tsíímémájjuco. ¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi Jeremíá íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóbá melleebóhi. Rakýéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsíímé dsíjíveneri. Aalle tsá ímíllétú díílleke mebóhijtsóne.

¹⁹⁻²⁰ Aanéhjáa diibye Heróóde tsúúca dsíjívénéllíi níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne nééhíí:

—Maájkýéne wa meóómí ámuha ijraéémú iinújivu. Tsúúca dsíjívémé tsííménéwúukée dsíjívétsóllehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiinújivu.

²² Áronáacáhjáa diibye Heróódé cápayóóvé íllíyējuco Akýeráo teene Jodéa iinújív avyéjuube íjcyane Jotsée iwáájácúne íllityé téhullévú ipyééíyóneri. Áánéllihyéhjáa Gariréa iinújívurée péeme Píívyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévúi ditye pééityúné néénéllíhye. ²³ Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyéhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyaiñé tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa néhijcyádújuco.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne (Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

¹ Téjyúhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá míamúnáake Jodéa iinújírí íinéubará píívyétútsihyi.

² Íllúhjáa úwáábohíjcyáabe:

—Méihvéjtsó ímityú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí mécápayóóvé ímiánejcúvurējuco. Muurá níjkyéjírí íjcyáabe Píívyéébe íavyéjúejte meíjcyá meke újcuíñé tsúúca méhdivu píihíjucóóhií.

³ Diibyéhjáa Jóáádityu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía néehíí:

Méllééboó íinéubará píívyétúné iinújírí íjcyáabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyējuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívaki.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóaa camééllómú ihjinetu meénúmeíñé wajyámúúnema ijcyáábéj pñinetú ócájmííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréemuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyáabe. ⁵ Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáácunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnaaa, pámeere teene Jodéa iñúji múnaa, Joodááj pñhírí ijcyané iñúji múnaa, ijcyame. ⁶ Áámedítýúhjáa muhdú íicyahíjcyanéjí úúbállémeímyekéjuco díbye tsótsohíjcyané teene Joodáatu.

⁷ Áíjyúhjáa tétsihyi mítyame parítséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnaa íjcyame idyé imíllerá téhdure itsójsótsámeíñé peecútére. Árómekéhjáa íllure tsíjpaúube. Neebéhjapéé:

—Ávyeta ámuha íñimyé múeméjté meíjcyámeke ħmúha ámúhakye néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méimítýuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Ímiááné ámuha metsójsótsámeíñé meímílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá téeneréjuco ámúhadítýú íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyámeke tsá íná múúhakye pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsíménémúháábeke. ¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéjji ííllóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiááné

ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpacýori ámúhá imítýú ámuha meihvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoriúcu dííbyedívú o píihívéítyúroóbe. Diibye ihdyu ímiááne cáhcújtsómé pañevú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañevú waagóóiibye. ¹² Aabe muurá míamúnáake íimíbájchómeke dówajcároó imítýúmedítýu. Ááne tsaímíyé pícyoóiibye diitye ímiáámeke. Áánetu imítýúmeke waagóóiibye cúújúwá pañevú éhne múúne trígotu ímíúhjí meújcúne íatéréene téjuuhójíma mecóvajtsódu. Ehdúhjáa parítséómuke neebe Jóáaá.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téjyúhjáa Gariréa íiñújtu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáábe éllevu dííbyedívú itsójtsótsámeíki. ¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsóíyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébé ímillédújuco.

Ehdúhjáa dibye néénéllii Jóáa tsojtsó dííbyeke.

¹⁶ Aabéhjáa itsójtsótsámeítsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívú. ¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhulléturé cáámetu Píívyéébe néehíí:

—Áanu Hájchíwúuke o wáiyúúbedi mítyane ó imíjyúúhíí.

4

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne
(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó tsójtsótsámeíñé boone Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé íinéubá píívyétúné iíñújivu téhullévú Naavéné dííbyeke imáváríjchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucó májchótuube íjcyaaabe ajoyábáávatéhi. ³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro néehíí:

—Bo ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu meíjcyame téene tájpi meíjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó añújcúnéllíi tsajtyéébé dííbyeke Jerotsaréevúréjucó. Áábemáhjáa néríívyemútsí cáámevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíívyé baavújucó. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íiná uke ípájtyétuki. Aabe tsá íinéúbatú u wápújúúvéityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dííbyeke cámeháú níjcaúvu. Áhbaú níjcautúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu.

⁹ Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúre íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchíjyu.

¹⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó dííbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke méíícúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñúné dííbyeke. Áané boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dííbyeke íícuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa íiñújí múnáadítyu

(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téjyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhojánúné uubállé Jetsóó íwáájácúne péé Gariréa íiñújivu íhcyóómi Natsaréevu.

¹³ Ácoomíyíhjyáa wahájchotáre íjcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa íiñújiri íjcyané unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríi, íjcyané dohjíba múnáa íñújíícú úníuri íjcyácoomívu.

¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjú uubálle múnáajpi Itsaía íllu néhdújuco:

15 Jodiómú íjcyátúné míamúnaa ijcyá Gariréa unéú íjcyátsihyi Joodáá úníuri, Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáné dohjíba múnáá iñújícúri.
 16 Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ímiáájú wáájácutúme wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca ijcyájúcooróné dítye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía nééhií.

17 Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií:

—Méihvéjtso ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméi mécapayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúúca níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúejte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

*4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
 (Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)*

18 Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée.

19 Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúraávyé. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyóó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávetsóíñe wákimyéivu.

20 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñe íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

21 Átsihdyúhjáa éhniíñéwúuri ájtyúmibe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí

cáani Tsebedéoma ihmíiné pañe ijtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²² Aamútsíhjáa téhdure ihmíinema cááníkye íhvéjtsóne péé díbyemáyéjuco.

Jetsóo mítyámeke úwaabóne
(Rc 6.17-19)

²³ Páneeré Gariréa iiñújiri muuha ímamyémuma Jetsóo úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejáané pañévu. Úwáábohíjcyaabée ímiáájú Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju diityéke. Aabée bóhíitsohíjcyá páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu díbye méenuhíjcyánéhjáa páneere Tsíiría iiñúji múnaa iwáájácúne tsívahíjcyá díbye éllevu páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méivatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áámekée bóhíitsohíjcyaaábe.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa díbyeke úráavyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsaréee, Jodéa iiñúji, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnaa.

5

Cáméhbáú hallúvú Jetsóo úwaabóne

¹ Aamée díbyedívú pihcyáávénéllii cáméhbáú hallúvú ácúúveébe. ² Áábedívúu muha mepihcyáávémeke pámeekéré úwááboobe néehíi:

Muhdú nééné míamúnáa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)

3 Maímijyu ditye íjcyane ídátsó Píívyéébé icyánéjcu piáábójuri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.

4 Maímijyu ditye íjcyane ídátsó kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

5 Maímijyu ditye íjcyane ‘mityáhmítá’ néétume ímí tsaííbuwáre ícyahíjcyáme. Píívyéébé diityéké iájcuíñé nééné iiñújí muurá diityé wáábyuta.

6 Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke piááboobe díbye ímillédú éhniíñevu ímí ditye íjcyaki.

7 Maímijyu ditye íjcyane pamévakéré íídaatsólléne piáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe íídaátsóvéne piáabóhi.

8 Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ímiááméré íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

9 Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke ímiááné Píívyéébe dilló ítsíímedi.

10 Maímijyu ditye íjcyane ímiáájú Píívyéébe néhdújuco ímí iúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámeíhijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéjú íjcyá níjkyéjiri.

11 Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedi iúúhívaténe nehniwu állíuháñé íhjúvahiíjcyáme. ¹² Muuráhjáa ehdu nénehji éjyúúvú téhdure Píívyéébé ihjú uubálle múnáake

patyéhijcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámuhákye pájtyérónáa íllure méimíjuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámeihíjcyáne áhdó ávyeta íiné imíjyaú ámuha méijcyáá níjkyéjiri.

*Píívyéébeke wáájácútúme uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)*

¹³ Aame ííñújiri ámuha méijcyá cánáámadu. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíí waagóojtéréjuco ámuha méijcyáíñe.

¹⁴ Muurá peetéú ámuha méijcyá ííñújiri ímiáájú ámuhádítyú bóhówaúcunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cáméhbáú níjcáuri íjcyacóómí tsá téévetúne. ¹⁵ Áhdure peete tsá mújyú tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki.

¹⁶ Ahdu ámuha menéeme ihdyu óví ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íájtyúmíne tsijtye íávyéjútso dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

Píívyéébe taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷ Állíúúmé ihdyu méijtsúcunúdí Píívyéébe taúhbajuu, dííbyé ihjyú uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéhji, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhijcyáné ímíñeúvú míamúnáadívú o bóhówájtsoki. ¹⁸ Aane ímiááneturé ámuhákye o néé muurá Píívyéébe taúhbaju tsá mújyú wágóóóvéityú

páneere níjkyéjima ííñuji wágóóóvérónááca. Muurá páneere dííbyé waajácúháámitu néhíjcyanéjhi pájtyeé muhdú tene néhíjcyádújuco. ¹⁹ Muurá tsaate dííbyé taúhbajúúnetu íhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyejúúllémeíityú dííbyé avyéjuvu. Áánetu panévaré dííbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé dííbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévu avyéjúúlléméíhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámúhakye o nées eene taúhbajúúné uwáábojtémá paritséómú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá múijyu ámuha meíjcyáityú Píívyéébé avyéjúejte.

*Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)*

²¹ Muurá ámuha méwaajácú éíjyuúvúu ámúhá íhdé múnááúvuke íllu némeííne: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néémema íhnáhooííne tene ímíbájchómeííne.” ²² Áhdure ámúhakye o nées tsaate íñahbéjtedívú cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó díityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdíívá tsijtye néhajchíí díityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medáríívéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Áijyu ihdyu Píívyéébeke dúúruváméíhíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúruváné ímí íjtsúcunúúbe.

íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.”
³² Áronáa ámúhakye o nées muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye díílleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meíjyuvádújuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjyuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ímiááneturé ímyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa dííbye mémé idyómajcóné meenú muhdú íñéhdújuco.”
³⁴ Áronáa ámúhakye o nées téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óví níjkyejí muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe avyéjuré teene. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óví ííñuji muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe éhnéré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óví Jerotsaréé muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óví muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá u néesjuri tsá tsájíubaré llíjcyáítyuró díhñíwacotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenútyuró u néesjuri. ³⁷ Áánellí múu ímiáánéjuco íjcyane ápáhajchíí néehíí: “Éée ímiááné tehjújuco teene.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí néehíí: “Tsáhaá

tehdu néénejíivari.” Ehdu íihjyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítu. Muurá tehdu meihjyuváné Naavénédítyuré tsááhií.

Mepíámeíturóné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjyuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke tsiíñe Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyálluu tsijpi bóhdúcúúbé hálluu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyúúcuúbeéhjí wápíyúúveéhi.” ³⁹ Árónáa ihdyu ámúhake o nééhií: Tsá múu ámúhake ímityúné tsaate dáriívéhajchíí píámeítu. Áhdure tsaate ámúhake méénúhajchíí tsá múu píámeítu. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane íímíbájcho ipíúvamedítu ámúhá caaméeja dójtúcúhajchíí múu íiná néétuméré íhvejsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucójá díbye ítsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámúhake ‘múúhá pííchutátú múúhake mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé díityémá ehníínevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámúhake tsííñe píáábó táúmeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámúhake tsíeméné bóónétu íóómíchoíñe táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájtsóromeke mewáiyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa íllu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wáiyúmemáyé múu wajyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá

múu wájyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámúhake o nééhií: Ámúhake múnáájtsóromeke múu wajyúhi. Áhdure ámúhake múhdurá dáríívéromé hallúvú múu piááboju táúmeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyju ihdyu ámuha méjycyáá ímiáané ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsíime. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíhye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaaabe ímiájíjtó úráávyehíjcyámema téjijto úráávyehíjcyátúroméllíhye. ⁴⁶ Muurá ámúhake wájyúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ímiá wájyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewájyújcatsíñé tsá Píívyéébe ímí ámúhadívú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure diityéké wájyúmeke wajyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámúhake ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meihjyúvánhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí ihjyúvájcatsíhi. ⁴⁸ Ahdícyane ímiááméré múu ijcyá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímiáábé íjcyadu.

6

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámúhadi iúllévenúkiyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámúháj Caani tsá ímí ámúhake íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítyú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejáané pañévú, ulléjijtonéj pñínévú,

míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkiye. Aane téenetu ámúhake ímiááneturé o néesé apááñéré téene áhdójucu íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllii múu tsaatéké píaabó téévéneúvúre. ⁴ Áijyu ihdyu ámúháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméenuhíjcyáne ííténe téene áhdó ámúhake píááboóhi.

*Píivyéébema meíhjuváne Jetsóó úwaabóne
(Rc 11.2-4)*

⁵ Áhdure tsá múu Píivyéébema ámuha meíhjuvácoca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méenuhíjcyádú méenutúne. Muurá eene píhcyáávejáané pañévú ulléjjjtóné úniúvú Píivyéébema ihjyúvahíjcyámé míamúnaa íítérokiye. Aane ímiááneturé diityédítýú ámúhake o néesé apááñéré téené áhdójucu íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dílbyema íihjyúvácoca ímijcóhó pañévú iwátáháávéne ihjyúvá múha wáájácútúnáaaca. Áijyu ihdyu ámúhake píáábóíilbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu ihdícyanéhjírre íhjuvátú dílbyema íihjyúvácóoca. Pane tsá múu bíwáánéré wápíhtsúcuhíjcyatú dílbyeke wáájacútúme méenuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhijcyámé ditye bíwáánéré wápíhtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne áñjúciyóne. ⁸ Ahdícyane tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúuca waajácú ñná méhdityu píhtone dílbyekéi

metáúmeítyúrónáaáca. ⁹ Áánéllii múu íllu ihjyúvá dííbyema:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjutsó dúúrúvamére. ¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhake dúúcúne u ímillédú múúhake túkevjtso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ¹¹ Aabe ihdyu óvíi múúhake majchóvú ú ácu híjcyá paíjyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabájíívé múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áyu tehdújuco. Ehdú múu Píívyéébema ihjyúváhi.

¹⁴ Ahdícyane muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe ámúhadi ídáátsóvéne ábájííveé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáné tsijtye ámúhama ímityúné méénuhíjcyáné díityédí ámuha meídáátsóvéne maábájíívéhajchííjyu. ¹⁵ Áánetu ámuha díityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámúhadi ídáátsóvéityúne.

Píívyéébema meíhjúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

16 Áhdure múu ámuha tsáijyu dííbyema meihjyúva majcho maáwácooca tsá kehdóvémejhíúvú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkiyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiáánetúré o néé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityedí úllévenúhijcyáne. 17-18 Ahdícyane dííbyema ámuha meihjyúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvú méénutúne. Óvíi ihdyu dííbyere ámúháj Caani waajácú tehjújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámúhakyé píáábóííbye.

*Ímí níjkyéjiri meíjcyáne uwáábo
(Rc 12.33-34)*

19 Tsá múu ííñújiri iéhnéváyóneri tsúúráméityú múhajchótá tééne tájpi ámuha meíjcyáiyóneríjivari. Muurá ámuha tééne tájpi meíjcyáronéhjí ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. 20 Áánéllii múu tsúúráméi níjkyejívú Píívyéébe ámúhakyé ávyéjuutétsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámúhadívú íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámúhá avyéjú ámúhadívú tútávájtsóiyóme. 21 Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhakyé pájtyénéjcuríyējuco ámuha meíjiveíñe.

*Méhálluúúcú peetédu nééneé
(Rc 11.34-36)*

22 Muurá ámúhá hálluúúné peetédu nééneri ámuha ímiáánéré meíténeri metsúúrámehajhíí teene ámúhadítyú bóhówaúcúnuúhi. 23 Áánetu

íimityúnéré ámuha meííteneri metsúúrámeihajchíí téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áijyu muurá Píívyéébé icyánéjcujeje ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wáájácúmeíityú ílluréjucó ámuha metútáváávénéllíhye.

Míjijtócú meúraavyéné tsá íimityúne
(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímíityuró míityétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáábyeké éhnííñevu ámuha mewájuryúubeke. Áánetu tsijpíiyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájuryútuúbe. Ehdu néénéllí tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeííñé mítyane meéhnéváiyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

²⁵ Ahdícyané ámúhake o néé tééne tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere ñná ámúhadi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyáné tsane tééne tájpi éhnííñevu ímí meíjcyane. ²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré mújyú méénútúrómeke díbye ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe máchótsohíjcyáne. Aanéjíí muurá díityé éhnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke ámúhake Píívyéébe tsá íínetú píhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyabe tsaapi ámúhadítyú iiye éhnííñevu cáámenútsámeíiyoóbe? Íjcyáábejíívari.

28 Aanéjii óvíjyacóóné ámuha meijtsámeihijcyané ámuha mewájamúúváiyóneri. Cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú píivyeihijcyané pevétaré íjcyaróne. 29 Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjuté ehniíñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñé ímivu. 30 Ehdu muurá Píivyéébe tsaímíyé téhmehijcyá wajcóháñé wahájchotaré ímiñe illúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhake éhniíñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópityúné míamúnaaj. 31 Ehdu muurá páneere Píivyéébe tájpiyé ijcyáhi. Áánéllii tsá múu néétune: ¿Aca iiná íñe mémájchoóhi? ¿Aca íñemá íñe mewajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeityú Píivyéébe íjcyátúcoocájiiivari. 32 Muurá ihdyu Píivyéébeke cáhcujtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe waajácú iiná ámúhadítyú píhtone. Aabe ihdyu ámúhake píááboóhi. 33 Áánéllii múu tsane ámúhadítyú píhtóroneri íícúvetúmé tsúúrameihijcyá múhdutú tsaímíyé Píivyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhake díbye íínetú píhtótsóityúne. 34 Áánéllii tsá múu íjtsámeityú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájcóójiri muhdú íjcyáneríyé íjtsámeíhi. Muurá Píivyéébe ámúhake píáábohijcyáá panévatúré pajcójiváre.

*Tsijtye múhdurá íjcyáneri methjyúváityuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)*

¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhjúvatú Píívyéébe ámúhake iñéetu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúné medáíívéhajchíí téhdure ámúhake Píívyéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájácúmeítyúme? ⁴ Muura úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhake mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ⁵ ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííváné imítyúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájjúityuró bóónétu íllure ámúhake dígújúíyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjújúityuró íllure téuhji tádííhcoíyómedívu. Ehdu nééne tsá múu ímiáájú Píívyéébe uwááboju bañúháñé úwáábotúne.

*Píívyéébeke piááboju metáúmeíñe
(Rc 11.9-13; 6.31)*

7 Múu táúmeí Píívyéébeke tééne tájpi ámuha meícyahíjcyané ámúhakyé dibye iájcuiki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakyé dibye ipiááboki. Áhdure métáuméí ámúhakyé dibye ityúkévéjtsoki. 8 Muurá tééne tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke piááboóbe. Dííbyeke túkevétsoju táúmeímyeke túkévétsoóbe.

9 ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítýú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme?

10 Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táúmeíñáa ííñimyédivúré ájcúiyóme? 11 Muurá ímityúmé ámuha míamúnaa meíjcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámúháj tsíimeke maájcune. Aanéjii awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevúré iájcune.

12 Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama íjcyane. Aanéllii múu iéhnéjcutu díityémá ímiááméré ijcyá ditye téhdure ámúhama ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitsééúvú waajácúháámitu, téhdure tsijtye dííbyé ihjyú uubáalle múnáá waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájíjto
(Rc 13.24)

13 Múu íhnáhó íuráávyé néérojító úraavyé níjkyejívú meúújetéjítto. Muurá íjcyajító tsíjítto tsaímíyé meíjcyajítto. Áronáa téjítto meúráávyerómé nihñéétsihvúré méícúbáhrámeíhi. Árojító muurá mítyame úraavyéhi. 14 Áánetu

íhnááhó íuráávyé néérojító meúraavyémé méúújeté múijyú muhdú meíjcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdúíivamé meíjcyane

(Rc 6.43-44)

¹⁵ Tsáma téíibúwá meíjcyá állíu múnaa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhake nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néémeé. ¹⁶ Muurá téévetúné téeméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnaaré ditye íjcyane. Cáhawáá méijtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváítyuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááné nééváítyuróne. ¹⁷ Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváítyuróne. Áánetúré méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸ Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááné nééváítyuróne. ¹⁹ Áánéllíi múúne átéréehé meíllóne mécójajtsóhi. ²⁰ Aane muurá úmehéené méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane íñéevatúre. Ahdu ííivane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye

(Rc 13.25-27)

²¹ Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítyúne. Muurá ihdyu dibye ímillédú íjcyámekéré újcuíibye íavyéjuvu. ²² Muurá muhdú

míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca mityame oke avyējuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyējuúbej, muurá muha díuwááboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdú muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráítýúronéhji.” ²³ Ehdú oke ditye néérónáa ó neé diityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhake o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meíiné óhdityu.” Éhdure ó neé diityéke.

*Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)*

²⁴ Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné illéébóne tehdújuco íjcyaaabe muurá éhne múúne wájácúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kíjyébama níjyaba mityane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu dibye méénúnéllíhye. ²⁶ Áánetu íñe o úwaabóné lléébójúcóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájácúnéjcuutuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷ Muurá íhdícyátsihvúré dibye ihjya méénúnáa níjyaba ávyétá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyétá ímíi úwáábohíjcyaaabe diityéké tujkévéwu avyējuube múúne íhjúvájítójuco. Tsáháa dibye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

*Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)*

¹ Aabée Jetsóó teene caméhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ² Áánáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllevu itsááne dííbye líiñévu ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhíitsóne?

³ Áánélliihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dííbyeke dócárájcóneri tsúuca bóhííbe. ⁴ Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí íñe muhdú u bóhííne. Tsapéhduré llúúváabe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúvéé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

*Tsodáhómú avyéjuúbé únú múnáájpike Jetsóó bóhíitsóne
(Rc 7.1-10)*

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dííbye éllevu itsááne píáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépeé:

—Ávyéjuúbej, táúníu múnáajpi chémeebe ávyetá íhnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucó íjpi vááúmeityúne.

⁷ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Cána bo o péé o bóhíitso dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Avyéjuúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpíyé o íjcyabe ídátsó o néébe jávú tsá u ááhívéítyuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyúré u íhgyúváné tujkéveri dibye íbóhíiki. Muurá ó cáhcujtsó dibye bóhííñe. ⁹ Muurá táavyéjajte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítýú tsiéllu o wállóocooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o píúvácooca tsaábe. Áhdure táúníu múnáajpikye tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Áhdícyane ó waajácú u néécooca táúníu múnáajpi bóhííñe.

¹⁰ Ehdúu diibye tsodáhómú avyéjuube nééneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiáánetúré o néé tsá muurá tsáápiúbaré tamúnaa ijraéémudítýú cáhcújtsotú íñe áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdú muurá pahúllevátú tsaaimyé mítyame ijraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsoímye. Aame díbyé avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíí majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu ijraéémudítýú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévu Píívyéébé avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyárónetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene ííhdónema.

¹³ Ehdúu íñéené boonétú tsiíñe neebe diibye tsodáhómú avyéjúúbeke:

—Áyu wa dipye dihjyávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úuma díúníu múnáajpi bohííhí.

Ehdúu Jetsóó nééné tujkéverihjyáa tsúúca bóhíibe.

Péédoró báábeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péédoró javu mepéénáa diibye Péédoró baabe áíivyeri chémelle icyuwájá pañe. ¹⁵ Áállekée Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúúca bóhíille múúhakyé májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoo Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsííñe chémeri íjcyámeke bóhítsoóbe. ¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhjycyá téijyu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjyáa Itsaía íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdityu páhduvaré nééne chémeháñé waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco díbye méénuhjycyáne.

Jetsóoke úuraavyéné ímílleróme
(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téijyu mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénellii múúhakyé neebe muha únécóbá tsiñéjcuvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbye éllevu itsááne nééhií:

—Uwááboóbej, ó imíllé úúmaye o péhijcyáne kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánélliihyée Jetsóó nées dííbyeke:

—Muurá iyámé óowamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu muurá

ĩne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúrée idyé tsaapi dííbye déjuri péhíjcyámedítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llihíyo éllevu. Óví ihdyu múijyú óhdivu dsíjívvebe úúmayéjuco o úllehíjcyaki.

²² Ááronáacáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó úráávyetúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

*Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)*

²³ Átsihdyúu muha míneri mepéé únéú tsiñéjcuvu. ²⁴ Áánacáa ávyéta tsíjpa néené kíjyébári mítyane nohji íjcyane múúhakyé pámaúcúiyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. ²⁵ Áábekée muha ícúí maákyéjtsóne menééhií:

—¡Ávyéjuúbej, meke pájtyetétso! ¡Tsúúca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánéllihyée neebe múúhakyé:

—¿íneriami ámuha méíllityé ayájú ihnáhóhajaj? ¡Tsáháikyéha ímí ámuha mecáhcuíjtsotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhakyé íñétsihdyu kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Ahdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁷ Ehdúu téijyu Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúúca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará iññújivu. Áánáacáa dííbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj pñínéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apííchówu néemutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. ²⁹ Aamútsíi Jetsóoke kévádijcyó illúu:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsárijcyodí Píívyéébé Hájchi u íjcyaaábe! ¡Tsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj pñíhíri mítyame jéémú meenímú majchóri. ³¹ Áánélliihyée naavémú diityétsi pañe íjcyame Jetsóoke néehíi:

—Múúhakyé íjtyétsi pañétú u wáágóóhajchíi aatye méénímú pañévuréjucu muha meújcámeíñe.

³² Áánélliihyée neebe diityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi diityé pañévuj.

Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcámeíñe diityé pañévuréjucu. Aamée únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méénímuke tene pájtyéneri diityé tehmejté ávyétá íhnáhó íllityéhi. Áánemáa íícúu tétsíj pñíhíri íjcyáméhji éllewu idsíínéne úúballémé muhdú tene pájtyene. ³⁴ Áánélliihyée pámeere tsáácunú Jetsóo éllewu. Aamée dííbyeke néé tétsihdyu muha mepéékií.

9

*Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)*

¹ Ahdújucóo muha meóómiñe bîwáhullévúré múuhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dííbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dííbyeke íííténe neébe:

—Llíhij, wa íllurjúco díimíjyúúvej. Muurá tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájîvéjucóóhií. Ahdícyané tsáhájucó ñná díhyallúrí íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóó nééne tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwááne pañe néehíi:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píivyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíívari? ⁴ Ehdúu dítye íjtsámeíñe Jetsóó iwáájácúne néé díityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méíjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé imítyuháñe díityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dípye.”

⁶ Ahdícyané cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúu díityéké íñétsihdyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dípye dihjyávu.

7 Ahdújucóo dibye pééneé. 8 Ehdúu Jetsóó méénúneri míamúnaa iíllityéne Píívyéébeke ávyéjujtsó dúúrúvaméré dííbyé ihtsúturi dibye ehdu méénúnéllíhye.

Matéoke Jetsóó újcune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

9 Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumí múhá iíñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke nééhií:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o pééne dííbyemáyéjuco.

10 Áábemáa téijyu tahjyávu muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téenere dsíídsí áhdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé íjcyá múúhama. 11 Áámekée ííténe paritséómú néé múúhake:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatyé ímityúmema?

12 Aanée Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe. 13 Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíletú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure ó imíllé ámuha pamévamáyé meíídaatsólléjcatsíñe.” Ahdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké téenetu o ímíbaávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco dítye ííbúwááveki. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Jetsóó mamyé mú majcho áwatyúne
(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyé mú Jetsóó éllevu itsááne dííbyeke dílló tsáijyu Píívyéébema íhhyúvácooca majcho íáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píívyéébema meíhhyúvácooca majcho mááwahíjcyánaa tsá dímamyé mú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánéllihyée neebe díityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjívaténevu dííbyé miñútso múnáa tsááme kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsícoóca? Ehdu nééne támamyé mú tsá kímóóvéityuró díityémá o íjcyané hajchóta. Áronáa ihdyu ímiááne íjcyaiñé díityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú íñehajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájjyamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éhniíñevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínoj pácyó mepícyoone tsúúcáau mííhénevu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcá tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínoj pácyoma cahpáyú. Áánéllí ihdyu béjpácyo mepícyóó bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu nééne tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

18 Ehdúu Jóáá mamyénuma Jetsóó íhjuvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívu. Aabée dííbyé lliiñévú imímóúúvéne nées dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjivéhi. Áronáa ó waajácú dille óoma tsiíñe bóhííñe u péébe díílleke u dócrájcóneri.

19 Áánéllihyéé téhullévú péébema muha mepééhií. 20 Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó díílleke ichémé tujpácýó íhvetépitýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle pñhívé Jetsóodívú idyéju éhnéjcutu. 21 Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaroné o dómájcóhachíí ó bóhííhi’ íñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómájcólle dííbyé wajyámu. 22 Aanéhjáa iwáájácúne dííllédívú iyévóóvéne neébe:

—Ínerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhííne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiááné tsúúca bóhíílle.

23 Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyéjuube Jáiró javu. Áánáacáa mítyane tééjé pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí méénuhíjcyáhi. 24 Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méjchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó nééneri íllure goocómé dííbyedi. 25 Áámekée tééjé pañétú íjchívyétsóné boone iyéjuco dibye iúcáávéne díílléwúuúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhíílle. 26 Ehdúu Jetsóó

méénúné uubállé páneere tééné iĩñúji múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúuca meóómíñáa míityétsi hállúvátumútsí múúha déjutu dsinériyé tsáámutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—jMúhtsidi bo dídaatsóvé Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsítsihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mécáhcujsó ámuhtsikye o ímíjpyetétsóiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áánélliihyée neemútsi:

—Éée Ávyéjuúbej, muhtsi mécáhcujsóhi.

²⁹ Ehdúu dítyétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujsódújuco íjcyane tsúuca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímiáané tsúuca íhyálluúúné ímíjpyetémtsí tsaímiyéjuco íitene. Áámútsikyée bóíjcyuube muucá teene dítyétsí iúúbállétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsiyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhjuvátúúbeke Jetsóó íhjuvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhjuvátúúbeke Jetsóo éllevu naavéné ípañe íjcyáabeke. ³³ Áábé pañétúu diibye naavéneke díbye íjchívyétsóné boone tsúuca íhjuvájúucoóbe. Ááneríi miamúnaa iúllévenúne néehíi:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu nééne múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

³⁴ Árónáacáa paritséómú nééhií:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá páñétúejpi naavémú avyéjuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóó cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju diityé pihcyáávejááné pañevu. Aabée bóhítsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée ihjyáhañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. ³⁶ Aabée ídáátsovéhíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúmé ídáátsówu íjcyadu nééme dííbye éllevu tsáámedi.

³⁷ Áamedítýúu neebe múúhake:

—Ímiááné mítyame míamúnaa íjcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéíyóné uwááboju úwááboméíyóme. Árónáa tééné uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. ³⁸ Áánéllii múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyabe Píívyéébeke díbye éhniíñevu uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbye avyéjuvu ditye iúcááveki.

10

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

¹ Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjyúcú 12-meva muha meíjcyámeke. Áámekée múúhake ájcuube íhnháhootu dííbye

mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha meíjchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha illuúme: Tsimóo Péédroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, íñújí avyéjúúbé wáábyutáa dsíídsike o áhdótsohíjcyabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dííbyere ‘Rebéó’ némeíbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

*Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne
(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)*

⁵ Éhdúmekée múúhakyé Jetsóó uwáábovu iwáalloómeke íllu pítyajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé íñújínévu. Áhdure Tsamáaría íñújí méúújedíñe. ⁶ Ijraéémú pañévúré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure mébóhíitsohíjcyaco dsííjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduváré néene chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdu tamyémeri táihnáhori ámuha meméénúíñévu ámúhakyé ó ajcú pevénére. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyedí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyedí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúha

májchoo, ámúháj túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cu-
ujúí íjcyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepiáabóméré
ámúhake píáábohíjcyáá panévaturé.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehcó
tsaatéké ámuha tétsii meíjcyáné hajchótá
ímí ámúhake pícyóóímyeke. ¹² Aane tsaaté
javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú
ihjyúvá diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu
diityémá ijcyá ámúhaj tééveri diityéké Píívyéébe
ípiááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájucó
múu íícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí
múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé
ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco
ámúháj tuhááñe ííñú mépíchóújcámeícyó 'tsá
múuhá hallurí tene íjcyatú ámúhake muha
meúwáábóiyóné ámuha meímíllétúne' nééiyóne.
Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá
ímiááneturé o néé tehdu néeme ícúbáhrámeíñe
éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa
ícúbáhrámeíñé ehníñevu muhdú míamúnaa
ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámúhake ó wallóó obééjámuke
bájú oohímýe pañévú mewállóóiyódu. Aane ihdyu
wajácútsi méíjcyaco éhne múúne ííñimye íícúi meke
pállójcoíñúdu. Árónáa ihdyu tsá múu muucá
tútávájtsoúne. Ímiááméré múu ijcyá íjuumu
íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méíjcyaco.
Muurá tsaate ámúhake túkevjtsojté éllevu
ítsájtyémeke píhcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi.

18 Áhdure ámuhakye tsajtyéimye ávyéjuté éllevu óhdityu íjcyáné uwááboju ámuha meúwáábohíjcyáné hallútu. Ájyju téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. 19 Aane ámuhakye ditye ékéévécooca tsá múu áábímyeítyú muhdú íihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámuhakye tükévéjtsoó ámuha meíhjyúvaki. 20 Tsá ámuhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhjyúváityúne. Muurá ihdyu ámuháj Caani Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyané ámuhakye tükévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi.

21 Aane muurá míamúnaa ávyétá imityú dáríívéjcatsíhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé lliihyánújcatsíhi. Áhdure cáánumu íjcyarómema lliihyánújcatsímye. 22 Áhdure mítyame ámuhakye múnáájtsoó oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaímíyé nihñéétsihvuré áábucúme ihdyu pájtyéteéhi. 23 Áhdure tsácoomí múnaa ámuhakye imityúné dáríívéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ímiááneturé ámuhakye o néé tsiíñe ó tsááiñe ámuhái pámeekéré ijraéémuke íñe óhdityu íjcyáné uwáábojívú mewáájácútsótúnáaáca.

24 Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsané avyéjúúbé únú múnáájpí tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne. 25 Aane muurá íñe ámuhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyejúúllémeítyúhajchíí téhdure tsá ámuha maávyejúúllémeítyúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állú múnáájpí díllóhíjcyáme.

Aaméjǰíva muurá ámuhakye iávyeyúúllétúne téhdure díllóóhi.

Píívyéébedi múu íllyéhi

(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu mááábímyeídí míamúnaa ámuhakye méénúíyóneri. Muurá tehdu nénehji ámuhakye pátyehíjcyané tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere iná

meméenuhíjcyané bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllii íñe ámuhakye o néhíjcyané múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúballetúmé ámuha meíjcyáityúne.

²⁸ Ahdícyane tsá múu áábímyeítyú míamúnaa ámuhakye dsíjívetsóiyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámuhakye iwáágóóiyóné Píívyéébedítyu. Apáábyéré ihdyu diibye piivyété ámuhakye iwáágoóné ávyeta mújyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíyóné cuujúwá pañevu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímyeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí míityétsíwuúcú tsájíhwuúré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá tsaapi ámuháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéityuróne.

³⁰ Aabe muurá páneere ámuhá níwájííné íjcyaróné waajácú múhdújívá íjcyane. ³¹ Áánéllii tsá íínerí ámuha maáábímyeítyúne. Muurá diitye coomímú wájýúmeíñé ehníñevu ámuha méwajýúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne

(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke iúraavyéné tóónúmeityúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyodívu. ³³ Áánetu íllure tóónúmeihíjcyámé hallúvú ó úúbálléé Llihíyoke tahñéjté dítye íjcyatúne.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíñe
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsaímíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú dítye itsárílléjcatsíki. ³⁵ Muurá tsaapi tsarílléé cááníkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílléé tsííjuke tééné hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja tééné hallútúré tsaríllééhi. ³⁶ Ehdú muurá tsamééré múnáátsójcatsíí oke tsaate imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájyúné ehnííñevu tsamééré cáánímuma ítsíime wájyújcatsíhájhíí tsá ímiááne tahñéjté dítye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke iúráavyéné déjúcotu íícúbáhráméiyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri ímíllédúré íjcyáneri tsúúrámeímyé wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco ímí iúráavyeneri tsúúrámeímyé pájtyéteéhi.

Tsíjtyeke ímí meíícuvéné Píívyéébé ímí íjtsúcunúne
(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákimyéí meméénúmeke íícuvémé okée wáalloobe Llihíyomájuco múhtsikye íícuvéne. ⁴¹ Aame tsaímíyé Píívyéébé wákimyéí méénúmeke íícuvémé téene áhdo újcuú tsahtúré díityéma. Áhdure idyé tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámeke tsaímíyé íícuvémé téene áhdó

újcuú tsahtúré diityéma. ⁴² Aane diitye táuráávye múnáake nújpácyo díivanévú ájcume téhdure újcuú tééne áhdo.

11

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wáloomútsi
(Rc 7.18-35)*

¹ Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu tééné iíñújí comíñevu téhulle iúwááboki.

² Áánacáhjáa cúvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyabe tsúuca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áánéllihyéhjáa wálooobe míityétsikye ímamyémudítýú dííbye éllevu.

³ Aamútsíi neevá dííbyeke:

—¿Ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñujívú u bóhówáávéííbyeke muha meítsohíjcyaaábej? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsí Jetsóoke neérónáa neebe dityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóááke íñe muhdú o úwáaboobe méénuráítýúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne.

⁵ Méúúballeco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájáávéneri chémeméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone, dsíjivémé tsiíñe bóhííne. Áhdure méúúballeco ídáátsóméhjíke pajtyéteju tsúuca úwáábómeíñe. Énehji páneere méúúballeco dííbyeke.

⁶ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu iñééné boone diityétsi déjuvu neebe múúhake diibye Jóáádityu:

—¿Acáa Jóáa íinéubará píívyétúné iĩnújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méijtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méijtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduváre dííbyé íjtsaméi nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyée úcámeíhíjcyáabe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá ihdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñé pañéiyo dííbye. ¿Aané muubá ímiááné dííbye? ⁹ ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi dííbyej? Ímiááné diibyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniĩñevu dííbye. ¹⁰ Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye díbye iúúbálle míamúnáake dítye ímíbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá dííbyedu tsíjtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyáabe Píívyéébé avyéjúejtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméi dííbye Jóáa ehniĩñevu.

¹² Diibyée muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétúmé múhdurá ícyahíjcyáhi.

¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa éjjuúvú íjcyame téjyútújuco íhjúvahíjcyané dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjúvahíjcyá téénetu. Áámé nihñéepíyée muurá dííbye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíí mecáhcújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa tsiĩñe díbye bóhówáaveíñe néhíjcyáabe. ¹⁵ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébo

icyáhcujsóne tehdu ijcyáhi.

¹⁶ Ahdícyane ¿aca muutédivú íñe ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiimedivuj. Muurá múúne lláhájsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré médáriívémeíhijcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsiime úhbácatsíhijcyámé ijcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóaa tsá mítyane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bíinojpácyo. Áánetúu dííbyedítú ámuha ménéhíjcyá meéííbye ijcyáábé pañe naavéné ijcyánéllii ehdu dibye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpídívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha ménéhíjcyané oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáa ímityúme íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Árónáa tene pánéévénetúí méwaajacuú keená ímiáané íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

*Lléébópityúne míamúnaa
(Rc 10.13-15)*

²⁰ Aabée tsáijyu ihjyúvá mítyane meénuráítyúronéhjí imyéénuhíjcyá coomíji múnáadítyú ditye ímityú íhvejtsópityúnetu. ²¹ Neebépeé:

—¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, Íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, Íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca téjyuré técoomícyu múnáa ímítyú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubáalle. ²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehniíñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíi, Betsáidaa, Íjcyácoomícyú múnáa muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvuré diityémá ímibájchócoóca. ²³ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmityá’ tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúmébá íhhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráityuróné o méénuhíjcyánée Tsodóoma múnáama éjyuuúvú o méénuca ímítyú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyocápií íjcyáiyocóomi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaóo múnáa ávyétá íhnáhó ícúbáhráméíí técoomí múnáape ícúbáhrámeíñé ehniíñevu Píívyéébe muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ímibájchócoóca.

*Méimítyutu meke Jetsóó állíjchutsóne
(Rc 10.21-22)*

²⁵ Téjyúu Cááníma íllu íhgyúvaábe:

—Ayúju Táácáani Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyaaábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú idáátsojtédívuré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá

waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeihíjcyámedívú u bóhówájtso tú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma ílhjyúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú díbye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátso múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhake o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íñe ídátso tsaííbuwáre o íjcyaaabe ámúhake o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Ájyú ihdyu íñe imíjyaú ámuha méíjcyáahi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámúhake o neéne ámuha méuráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

12

*Wáyeéévejcóójí Jetsóo mamýmú méénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)*

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcóójí úmihéj pínétú mepájtyme maájyabáávaténéllí bajtsóháñetu meújcúne mémajchóhi. ² Aanée paritséómú ííténe neé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýmú meenú íjcyoojii wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³ Árónáacáa Jetsóo neé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu iáiyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíúvú méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcáávéne imájchóítyuróné Píívyéébé ñcúvé pááa tééjájá pañévú pícyámeíhijcyáné apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyeeéevéjcoojíí íjcyaróné wáyeeéevéítyuróné? Aane muurá ditye téjcooji wáyeeéevetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjii awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñe ehnííñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe. Tsá o imíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíícúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca tsá menéétsóítyuró ímityúné méénútúrómedívu. ⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééevéébéllii téhdure téjcooji wáyeeéevéjcoóji. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

*Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)*

⁹ Átsihdyúu dííbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávéjájá pañévu. ¹⁰ Ájájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébeé. Áanáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéétsóro néé dííbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyoojì wáyeeévejcóójì tsaate chémémeke mebóhíitsóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeeévejcóójì ámuha jééú obééjá wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meijchívyétsóityuróne? Muurá ámuha meijchívyétsóiyáhi.

¹² ¡Aanéjìí awáá muurá diibye obééjá wájuryeíñé ehniíñevu míamúnaa wájuryeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyeeévejcóójì ímiááné íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucoo díbye cújúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹⁴ Átsihdyúu paritséómú ipyéenemáhjáa pítyácójcatsí muhdú Jetsóoke ídsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñé tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráávyémedítýú chéméméhjike bóhíitsoóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáajpíhjáa Itsaía dííbyedítýú íllu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéí méénuhíjcyaa téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájuryéllii ó ímíjyúú dííbyedi. Áánéllii Táapííchó dííbyé pañévú ó pícyoó tééné piáábori díbye pámeekéré míamúnáake iúúbáalle muhdú táíjtsaméí íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmítýá’ íhjúváiityú

míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdiiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómedityú tsá dibye ‘óvíjyacóóme’ nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsóiiibye íavyéjuutéjyu. ²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi. Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía Jetsóodityú néehíi.

*Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé
(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)*

²² Áábe éllévúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhjuvátuube íjcyabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúuca íhjuváhi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríi tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabíiúvúj tsíménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiibye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséomú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíi:

—Muurá tsáné avyéjujte tsajíjtóré íjtsámeityúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú ííivane Naavéné íhyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca ílluréjuco dibye íavyéjú

újóvéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó piááboriyé dííbyeéjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé piááborí ámúhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítyuró Betsebóó piáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu meihjyúváneri. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó oke piáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha mewáájácúro tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájucóóne.

²⁹ Tsá muurá tsáapi éhne dííbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsajtyeiyómé dííbye éhne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóítyuróne. Ahdu ívane tsá Naavéné oke piáábóítyuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ipíaabóné ímíletúmé táwákimyéi íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnaa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe ábájííveé diityédí ídáátsóvéenema. Áhdure íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyú ímityúné íhgyúvárómedi ídáátsóvéííbye. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhgyúvahíjcyámedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

*Iñéevatu méwaajácú keehé ímíááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)*

33 Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréhe tsá ímí néévatúne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. 34 Ahdu íivane ¿ímiáámejíva ámuha ímí méihjyúváiyá íñimyé múeméjtéré ámuha meíjcyame? Muurá ímityúné ííbúwá pañe íjcyámedítýú téénere íjchívyéhi. 35 Muurá ímiáábé ímiáánéré ihjyúvá ímiá íjtsaméi ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityuube ímityúnéré ihjyúvá ímityúné íjtsaméi ípañe íjcyanéjuco. 36 Aane muurá pámeere míamúnaa úúballeé Píívyéébeke muhdú íihjyúvahíjcyanéhjí díbye páneere muhdú dítye ícyahíjcyané díityémá ímíbájchócoóca. 37 Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóíibye muhdú dítye íhjyúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré íhjyúvahíjcyámé hallúrí tsá íná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhjyúvahíjcyámé ícúbáhráméíhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki

(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

38 Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóó éllevu itsáane néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénúráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné díibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

39 Áánéllíihyée neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjívári? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú

diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.
⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaa
 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Míamúnáájpidívú o
 ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííñújí pañe 3 coojíva o
 íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhíhi. ⁴¹ Aane muurá Níinibé
 cóómi múnáa ámúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyané
 míamúnaa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú
 Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané
 ímíbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnáa diibye
 Jonáaúvú úwaabóné icyáhjútsóne ímíbaavyé
 ímityúné íicyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú
 ehnííñevu o íjcyaaabe ámúhake o úwááboróné
 jíveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne?
⁴² Áhdure tsáápille tsiíñe ííñújí múnáalle ámúhadívú
 néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó
 úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi.
 Áánáa dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné
 jíveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

*Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
 (Rc 11.14-26)*

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe
 pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí
 íáptyúmítúnéllí íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe éhne bíwáábé
 pañévúré ó óomíí ópée o íjchívyéébé pañévu.”
⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye
 ípyée íjchívyéébeke ímíwu pevéebé éhne múu jaa
 líjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllí múúne nahbévaabe
 tsíjtye 7-meváké ehnííñevu ímityúmeke diityémá
 tsiíñe íúcááve dííbye pañévu. Áábeke muurá íhdée

íicúbáhráné ehnííñevu ícúbáhraábe. Ehdú muurá ímityúmé íjcyame ídátsó ícúbáhráméíhi.

*Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)*

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhjuvánáa íñahbémú tsíjuma dííbye éllevu tsáame wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íhjuváné dííbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dííbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú díítsíjuma íjcyamévá imíllé úúma íhjuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsíjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu íñétsihdyu múúhakye úúbácyunúúberé nééhí:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere waháromú, táñahbémú, táñaallémú, méjcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ⁵⁰ Muurá Llihíyó níjkyéjiri íjcyáabeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu.

13

*Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)*

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema meíjcyáatu mepéé únéú úniúvu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa idyé mítyane míamúnaa píhcyaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íjcyánáa míiné pañévú úcááveébe. ³ Aabée téémí pañétú diityéké mítyane panévatu iúwaabóné úúbállehíjcyá

tsieménéhjiitu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe illu úúballéhi:

—Tsaapíhijyáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsoobe illure wáwárajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wáwárajcónetu tsáuhji juuváj piínévú dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjihjáa néwayúúné raahóvú dójcouhjí íícúíwuúré iiñé tétsii iiñu imíchi íjcyátúnélliíhye. ⁶ Áróhiibájihjáa chemé núhbá allóócóri hállúháñeriyé tébajkyéjí íjcyánélliíhye. ⁷ Áané tsiúhjihjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibájí neevá mítyane. Áané tsihíibájihjáa lííñévuré neeváhi. Áané lííñévuréjucóhjáa tsihiibájí neévane. ⁹ Aane ihdyu óví lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

*Jetsóó úwáábó túhútsóhijcyáne
(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)*

¹⁰ Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menééhií:

—¿Aca íveekí tsieménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne? ¹¹ Áanélliíhyéé múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téénevu eene ámúhake iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhniíñevu ditye iwáájácuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájácúroné muurá illure dojtúcúiibye

diityédítu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Itsaía íllu néhdújuco: Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne.

Áhdure íájtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵ Dityé íjtsaméi ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjííva tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú ñná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaajácú ñná íjcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éíjyuúvú íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámé imíllehíjcyará íájtyumíne íñe ícyooca tsúúca ámuha maájtyumíne. Árónáacáa tsá téijyu diityédívú tene ajtyúmídú néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íñe ícyooca ámúhake o úwáábohíjcyané uwááboju. Árónáacáa tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

*Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)*

¹⁸ Cáhawáá ímíñeúvú meíjtsó bajtsó múnáájpídítu íjcyané uwááboju ñná nééiyóne o

bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééné mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdú muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate tsúúca ímí tééné uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúrámeíñéllii ténéjcu ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítýú íjcyámé tsaate éhnííñevu ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa teene tríígóhiibáné imíwu píívyene mítyane néévadu néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate íhtsútáwu ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa llííñevúré néévahiibájídú néémeé. Áámedítýúi muurá íjcyámé tsaate diityé llííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máhtsúnéré néévahiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju.

Tríígójí pañé b'vatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíñe úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píívyéébé avyējú tsaapíhjáa íúmihe bájtsojédu. ²⁵ Díbyéhjáa íbájtsójéne óómíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsojé bīva tríigo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiááné ikyéémévéne nééváné tujkéveríye. ²⁷ Aanéhjáa díibye tépallí aabájáábé únú múnáa íúújéjéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ááneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane bīva íiñé téené raahóri? ²⁸ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Tsaapiubá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenúhi. Áánéllíhyéhjáa nééme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óvíi íjcyáne? ²⁹ Ehdúhjáa dítye néénéllí neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsóhi. ³⁰ Áánéllí ihdyu óvíjyucóí meíhvéjtsoíñé tsanéécú ikyééméveki. Tsanéérei teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámúhake ó neé ámuha metábahcyóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvájtsoki. Áánetu ihdyu ímiááné maááhívétsóne ímíñeúvú mépícyóóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

*Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáne uwááboju
(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)*

³¹ Áhdurée tsiíñe úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píívyéébé avyējú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé neeváúwu tsaapi bájtsone íñé imíjyaú ávyétá mityáhé

kéémevédu. ³² Muurá panéva neváúúné lliñévére íjcyaróúwúutu íñehe keemévé panéva bajtsóhééné ehniñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévu muurá wahpéjté ijcyováhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

*Pááá ooríchetu íjcyané uwááboju
(Rc 13.20-21)*

³³ Téndurée pááá ooríchetu úwááboobe nééhií:

—Muurá tsáápille hariínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óóríchódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

*Jetsóó úwaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhjycyáne
(Mc 4.33-34)*

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñéúvú iwáájácútso ñná úwááboju nééiyóne. Tsáháa díbye pevénére úwáábohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjáa illu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwááboju ñná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsoó íñee íñíújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhjí.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyané tsíeménéhjitu.

Bñvátú íjcyané uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu illuréjuco míamúnáake ípítýájcóne díbye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menéhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtso úmihé pañe bñiva íjcyánetu íjcyáné uwááboju ñná nééiyóne. ³⁷ Áánéllihyéé múúhakyé neébe:

—Eene ímiá bájtsó bájtsóobe muurá oo Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmihé ‘páneere ííñújiri míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píívyéébé avyéjújte íjcyane nééiyóne. Áánetu bñiva ‘Naavéné icyánéjcuriyé íjcyáné míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáájpikye imúnáájtsoñe bñiva bájtsóobe muurá pañetu diibye Naavéne. Áánetu ‘íñe ííñújima páneere ílluréjuco níjkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhívetsóméíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñé ááhívetsómé ‘níjkyéji múnáa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmihé pañe bñiva mepíhñune mecóvajtsódú pajtyéíñe diitye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóóveé cúújúwá pañévú íñe ííñújiri múhdurá míamúnaa ícyahíjcyáné diityémá níjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjté níjkyéji múnáake ditye íhdyúétsihvu ipíhjúcu diitye ímítyúmeke táavyéjújéjtéké ímítyúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévú ditye wájojcomé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene ííhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu íhdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójíejpi ájchúcunúdu. Aane íhdyu óví amúhadítýú lléébome icyáhjújtsóne tehdu íjcyáhi.

Imíwu nééné tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú illuú:

—Tsaapí tsátsii ííñújí pañe ávyetá mityáné wájyúmeíñé tsíeméné iájtyumíné tétsihvúré íhvéjtsoíñúhi. Áánerí ímíjyúúvéne páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsíma tétsii ííñuji áhdoobe iyéjuco téénema íjcyaki.

Imíwu nééné neewáyutu íjcyáné uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnájpi imíwu nééné newáyúúné mityane áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau iájtyúmícooca páneere ítsíeméné íñáhjíhénúne dsíídsíma teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyáné uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsíínúúri amómeke meújcuđu. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohóríyé téhí úniúvú itsájtyéne pihcyú ímiá amómeke. Áánetu doorátujtéké ílluréjuco ditye wámiúúne. ⁴⁹ Ehdu muurá pajtyéiñe míamúnáama Píívyéébe páneere ííñuji níjkévátsócooca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcároó ímiáamedítýú ímityúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene ííhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúcáanéécú imíwu nénéécutu íjcyáné uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó iúwáábóné níjcáutu néé múúhake:

—¿A ícyooca ámuha méllleebójucóó ñná nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllihyée muha menée:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha méllleebó ícyooca ñná tene nééiyóne.

⁵² Áánéllihyée neebe múúhakyé:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúuca íjcyáne míñéecu uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsiéménéhjítu iúúbállénej tééveri iúwaabóné ñíjkevádú muha mepée tétsihdyu.

⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu dibyée píívyécoomívu. Áíjyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávéjé pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímye:

—¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácuri panévare méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsiiju Maaría íjcyatúne? Muurá dííbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóodaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjǎ́ muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dííbyedítýú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dibye diityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsiytye muurá ihdyu avyējuullé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpiíkye. Áánetu ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú dííbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dííbyeke ditye cáhcútsohíjcyátúnéllii tsá éhniíñevu dibye méénújúcootú méénúráítyúronéhjí tétsihvu.

14

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne

(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

¹ Aanéhjáa dííbyedítýú tsaate úúballé Gariréa iñnújí avyējuube Heróodeke. ² Áánélliihyéhjáa neebe íúniú múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bohíhií. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúráítyúronéhjí imyéénune.

³ Diibyée muurá Heróodé nééjuri dsíjívetsómé Jóáákeé. Muuráhjáa dííbyedívú iékéévetsóne úwááñéhíyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube iñahbe Perípé taaba Herodía dííbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Diibyéhjáa Heróodeke íllu nehíjcyaaabe Jóáa iñáhbé táábama dibye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa dibye nehíjcyáné hallútú imílléroobe téijyuréjuco idsíjívetsóné dííbyeke. Árónáacáhjáa nuhnéveebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne míamúnaa dííbyeke ávyejúúllehíjcyánélliihye. ⁶ Áijyúhjáa íts#mávajcójí úújeténéllii diibye Heróodé wáñehjívatéhi.

Áané pañéhjáa ídsídúelle Herodíá ajoyúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmíwávu. Aanéhjáa dííbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane. ⁷ Áánéllihyéhjáa díílleke neebe íiná dille dííbyeke táúmeíñevu íájcuíñé ímíááné állítyuubére. ⁸ Áánéllihyéhjáa tsíju úwaabódújuco dille nééne dííbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille nééne kímóhcó dííbyeke pajtyeráhi. Áronáacáhjáa íállítyúné díbye nééne pámeere dííbyé uubámyé lléébójúcóónéllíi tehdu méenuúbe. ¹⁰ Aabéhjáa tsúuca tsaatéke wallóó díibye Jóáa cuvéhóójari íjcyáábeke dítye íkípíyuúcuté íhñíwau. ¹¹ Ahdújucóhjáa péeme íkípíyuújújeu tsívane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúme díille bádsíjcájake. Ááuvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹² Áánéllihyéhjáa dííbyeúvú mamyméú tsáame dííbyeúvú ítémeho íjycújéne cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ípyééne úúballémé ehdu Jóáake tene pájtyene.

*Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne
(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)*

¹³ Átsihdyúu muha mepéé míneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúuca míamúnaa waajácújucóó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa dítye péécunúné íjchityu pacóómivá múnáare. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújeténáa míne pañétú Jetsóo íjchívyebe ítéccunú tétsihyíjjuco

míamúnáácóbaúvú íjcyane. Áámedíi ídáátsóvéne bóhítsoobe chéméméhjikéhjáa ditye tsájtyémeke. ¹⁵ Áíjyúu tsúúca cúvéhréjuco tene néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Tsúúca cúvéhréjuco teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánaáaca. Ílluréjuco walló íjtyéke íchííj píhírí íjcyájáhji múnáadítyú tsíeméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánélliihyéee neebe múúhake:

—Ívéémekéami ó wálloój. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánélliihyéee muha menéé dííbyeke:

—Árónáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyéee neebe múúhake:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhake iñéene diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhake dibye ájcune muha méwajtú pámeekére. ²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coevané 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímuré 5,000-meváubáhjáa walléemuháñema tsíime éévémeítyúrónáaaca.

Nújpácyó hallúrí Jetsóó úllene
(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Ááné boonétúu Jetsóó múúhake néé muha dííbyé ihde mñneri mepájtye tsíñejcúeúvú

dibyéi miamúnáake pítýájcóné hajchóta.
²³ Aabéhjáa diityéké ipítýájcótsihdyu péé iye
 múha íjcyátúhullévú cáméhbaúvú Píívyéébema
 íihjývaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévu. ²⁴ Áánáacáa
 muha tsúuca píinééuríjyuco meíjcyánáa ávyétá
 íhnáhó kíjyébama nohji múúhake wájojcóhi.
²⁵ Aaméikyée muha mepéépińáa cóójí pańévú
 diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu
 nújpácýó hallúrí úlleebére. ²⁶ Áábekée muha
 maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá
 métujkévetuj!

²⁷ Árónáacáa neebe múúhake:

—¡Méíllityédíńe, oóre!

²⁸ Áánéllihyée Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááne diibyéjuco u
 íjcyáhajchíí o péé diéllevu ehdu nújpácýó hallúrí.

²⁹ Áánéllihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro míinetu níityeíńúné nújpácýó
 hallúrí úlleebéré dííbye éllevu. ³⁰ Árónáacáa kíjyeba
 ávyétá íhnáhó nééneri íllityéne ílluréjuco díbye
 búuuvéne. Aabée dííbyedi wáníjcyámeííbye néehíí:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹ Áánéllihyée íhyójtšitu iékéévéébeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtšotúne?

³² Aamútsii míiné pańévú úcáávénáa tsúuca
 kíjyeba íhvetéhi. ³³ Ájyúu pámeere téémí pańe
 muha meíjcyame Jetsóó llińévú memíhmóubáne
 menéehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

*Chéméméhjike Jetsóó bóhíitsóné Genetsarée
iiñújiri*

(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée iiñújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúllevaré tééné iiñúji múnáake. Aamée tsívahíjcyá chéméméhjike dibye ibóhíitsoki. ³⁶ Aamée dííbyeke néé íwajyámúubávúré dibye idyómájcótso ibóhíiki. Ahdújucóo ímiááné dííbyeke íwajyámutu dómajcóméjuco bóhíhíjcyáne.

15

*Ímichi ñná míamúnáake tútávajtsóné
(Mc 7.1-23)*

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóó éllevu itsááne néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí díimamyémú tsá méénuhíjcyatú méihdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájchómeíñé meméénune.

³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju nééne tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávvehíjcyánélliihye. ⁴ Muurá dííbyé taúhbaju néehí: “Ámúháj caánímuke múu iwájyúne avyéjuulléhi. Áánetu íllure cáánímuke

tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjvéhi.” ⁵ Ehdu muurá tene néérónáa ámuha tsíñejcúvuré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ipíaabóné ímíllétúhajchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Muurá ámúhtsikye o píáábóiyódú ííivane Píívyéébekéréjuco o íícuvéne.” ⁶ Aanévá ehdu íhjuváróóbé hallúrí tsá íiná íjcyatú diityétsikye dibye píáábótúrónáaaca. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllííhye. ⁷ Ímíáámeúvúdú ámuha méicyahíjcyá bañú múnaa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímíáánéjuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía ámúhadítyú nééeneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuríye. Tsá ávyeta ííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iíye íípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné úráávyéúvúdu.

¹⁰ Ehdúu íñétsihdyu Jetsóó tsiíñe pámeere tétsii íjcyámeke néehíí:

—Ímíñeúvú melleebúcunúco íiná nééiyóné ámúhakye o nééíñe ámuha mewáájácuki. ¹¹ Muurá panévare míamúnaa óóvene tsá diityéké tútávájtsotúne. Muurá ihdyu diityé ííbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu dibye néénéllíi muha dííbyeke menéehíí:

—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u néene aaty e paritséomuke ávyéta tsáriyé pájtyene?

¹³ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá múúne úmihé pañétú mépée mebájtsótúné uméhé íñehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjcyabe Llihíyó avyéjuejte íjcyatúmé ímítyú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi.

¹⁴ Áeméjté íjcyámedi tsá meíícúvéítyuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu tsá ditye wáájácúmeítyúne. Muurá tsahtúré hállúvatúmé íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhjíjuco áákityéiyóné wáhyéju dííváné pañévu. Ahdu muurá díitye. Ehdúu Jetsóó néehíí.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé dííbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtsó peíyene u nééne uwááboju ñná nééiyóne.

¹⁶ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácútú ñná tene nééiyóne?

¹⁷ Muurá panévare meóóvehíjcyanéhjí pevénéré méjpiítyu pajtyéhi.

¹⁸ Áánetu ihdyu míamúnáá íííbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí tsááne díityéké tútávajtsóhi.

¹⁹ Muurá díityé íííbúwá déjúcotu ichívvehíjcyané panévare ímítyúné íjtsaméí ílluúne: Ditye dsíívétsócatsíhíjcyanéhjí, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhjí, ditye nánícyatsíhíjcyanéhjí, ditye állícyatsíhíjcyanéhjí, ditye tsíjtyedi néhíí íhjíyúvahíjcyanéhjí.

²⁰ Énehjí ihdyu díityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Píívyéébé úmíwávú íímíbájchómeíiyóné íhyójtšine níjtyámeítyúmé

májchone diityéké tútávájsotúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

*Tsííñé iíñújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)*

²¹ Átsihdyúu muha mepéé Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyané iíñújívu. ²² Átsihyíhgyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóó éllevu tsáá illu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá ihnáhó ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dille néérónáa tsá díbye ìná néétu díílleke. Áánélliihyéé muha dííbyeke menééhií:

—Áálleke píáábó dille íóómiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.

²⁴ Áánélliihyéé neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómú íjcyátúmeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóo ijraéémuke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsójkímyeílléré dííbyé lliíñévú ímímóúúvéne nééhií:

—íÁvyéjuúbej, áronáa óvíjyuco ihdyu oke píáábo!

²⁶ Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcúne oohímyekéréjuco téénevu ájcuúityuróne.

²⁷ Áronáacáa neéle:

—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcónéwuúji.

28 Áánélliihyée neebe dílleke:

—Ímiáána oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyané ihdyu óví uke ó píaabóhi.

Ehdúu Jetsóó dílleke nééné tujkéverihjyáa tsúuca díllé ajoyúwá bohjúcóóhií.

Páhduváre nééne chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhítsoné

29 Átsihdyúu muha tsiíñe Gariréa unéuvu mepéeme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. 30 Áábedívúu idyé mítyane míamúnaa píhcyaavémé tsivácunú páhduváre nééneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike, íhjuvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsijtye tsiíñéeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhítsohíjcyaaábe. 31 Ááneríi míamúnaa ullévenúhijcyá eenée íhjuvájúcyatúmé tsúuca íhjuvájúcóóneri, páviiújíi némehjí ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmé tsúuca úlléjúcóóneri, hállúvátúmé hálluvájúcóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívhíjcyaaabe Píívyéébeke.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóné (Mc 8.1-10)

32 Ááné boonétúu Jetsóó múúhakyé nééhií:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye tsúuca pápíhchúúj coojívájuco mééema íjcyámedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíllétú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsájyju múu juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri.

33 Áánélliihyée muha menéé dííbyeke:

—Áronáa žkiátú meújcúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjǐva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánélliihyée múúhake neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyée muha menééhií:

—Íjcyané 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyée neebe ditye iáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévú múúhake ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Áánée imájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Áánée diitye májchome wajpímúré 4,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsime éévéméityurónááca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wáloobe diityéke. Átsihdyúu muha mǐneri mepéé Máádará cóómí íjcyáhullévu.

16

*Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke néé
méénúráityuróné dibye imyéénuki
(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)*

¹ Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée dííbyeke imújtátsóro néé iévéhoováuvú méénúráityuróné dibye imyéénuki.

² Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééiñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyaiñe. Ehdú muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu

muhdíivané cóóji íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájacutú okée iwálloone tsúuca ámúhake Píívyéébe páhdúvare nénehji imyéénúneri úúballéjúcohíjcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejǐí ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjǐívari? Óví ihdyu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpí Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiááne diibyéjuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boone muha diityédityú mepéé tsiéllévúréjuco.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téibúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcyuvu muha meúújetétsihvu méitsaavé múúha májchóhjáa muha maábájjivéne. ⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhake néehí:

—Téibúwá méíjcyaco. Méíccúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhake dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhjané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha méíjtsámeíñe iwáájácúne neebe múúhake:

—¿íveekí ámuha apááñeriyé méíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáájacúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáájacutú éhné 5-hováturé páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne?

¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hovátúré o májchotsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? ¹¹ Aane ¿muhdú íívane tsá ámuha mewáájacutú tsííñeríyé ámúhama o ihjyúvaróné ámúhake o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu dibye néénetu botsíi muha méwájacuuvé ímiááné téénetu dibye múúhake néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhake mújtátsóiyónetu muha metéhmemeí dibye múúhake nééneé.

*Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)*

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyáné iíñújivu meúújetétsihvu múúhake neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedítu?

¹⁴ Áánéllihyé muha menééhií:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyuvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadítu Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítu tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhake neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

¹⁶ Áánéllihyé Péédoro nééhií:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Piivyéébé Hajchi.

¹⁷ Áánéllihyé neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáá hajchi u íjcyaaábe. Óví Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjuvátúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyaaabe Llihiyóré uke túkévéjtsóneri ehdu ú ihjuváhi. ¹⁸ Áábeke téhdure uke o néé Pééodoro dimyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu ìiná wááótuúdu u néébe ú íjcyaa múhdumé oke cáhcújtsómedítú ímichi ídyéjúcóejpi. Áánéllii muurá tahñéjté íjcyámeke tsá ìiná muhdú méénúityuróne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíñe bóhíhi. ¹⁹ Áhdure uke ó picyóó dijtyééveri míamúnaa iwáájácu muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjújete íjcyaiñe. Aane íñe ìnújiri múhdurá ícyahíjcyané míamúnaa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá téénéejte íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé téénéejte íjcyá dííbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu íñéené boone múúhake neebe muha muucá meúúbállétu ímiáané dííbyéjuco Críjto mépájtyetétsoobe díbye íjcyane.

Ídsíjívéíñé Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31-9.1; Rc 9.22-27)

²¹ Átsihdyúu múúhake úúballébe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkevjtsojtémá llúuvájté avyéjújtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ìcúbáhrané níjcáutu dííbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñéé úúballébe. ²² Áánélliihyéé Pééodoro múúhadítúú idyówajcáróóbeke nééhií:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kiá Píívyéébe íjcyánáa ìná uke pájtyeéhi. Tsá ìná uke pájtyeétyúne.

²³ Ehdúu Pééodoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! ¡Iijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsaméiyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájácutú muhdú Píívyéébe óhdityu íjtsámeíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhake:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé óvíi ímillédú íicyahíjcyánetu íhveténe úraavyé wájyúmeítyúmeré ícúbáhrámeiyóné pañe. ²⁵ Muurá ímillédú

ííñújri íjcyáiyóneriyé tsúúrameíhijcyámé tsá pájtyeétyúne. Áánetu teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí iúráavyéíñeri tsúúrameíhijcyámé pájtyeééhi.

²⁶ ¿Aca íñetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvnáa mítyane meéhneváne? ¿Mityá íjcyáne tsane mepájtyeétyóné ehniíñevu tsaímíyé meíjcyáiyónej?

²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe Llihíyó avyéjuma ó tsaá dííbyeéjté níjkyéji múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú íicyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné

ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéityú táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

17

*Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)*

1 Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Péédooro, Jacóóboo, íñahbe Jóááá, éhdúmeke cámeħbaúvú múha íjcyátúhullévu. 2 Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúréeveébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíejpi nuħba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. 3 Áánáacáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dííbyedívú bóhówáávémútsima íhgyúvaabe. 4 Áánélliihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyj! Áhdícyane u ímílléhajchíí metsu meméénu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

5 Ehdúhjáa Pééodoro íhgyúvánáa ojtso ávyeta ajchúcunúné diityédívú niityéhi. Ááne pañétúhjáa Píívyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

6 Ááneríhgyáa mítyane iíllityéne íhvóhobáme.

7 Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké dócarájcoobéré nééhií:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

8 Áhdújucóhjáa íjyócúúvéne tsiiñe ditye ítérónáa tsáhájuco múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

9 Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyúréevéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíñei muucá íñe ámuha maájtyumíne Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o dsíjiveebe tsiiñe o bóhíitúné hajchóta.

10 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú íivane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriáva tsiíñe bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetésóíbye bóhówááveíñe ihdewu?

¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Éée, ímiáánéjucóhdée tene némeíñe Eriá bóhówááveíñe míamúnáake pájtyetésóíbye úmíwari dibye diityéké ihdenu dííbyema.

¹² Ahdújucóo muurá dibye bóhówaavené tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eriá dibye íjcyane némeííbye. Áróobekée muurá míamúnaa ávyejúúlletúme múhdurá dáríívehíjcyá mújyú ookéréjuco Míamúnáájpídívú o ípívyéévéébeke idyárííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudityú dibye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhíitsóne

(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamée tsúuca tsiíñe wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánáacáa tétsihyi mítyane míamúnaa íjcyámedityú tsaapi Jetsóó lliíñevú ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéivateneri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu.

¹⁶ Aane íñe íjtye dímamýemu éllevu diityévá óóma íbóhíitso o tsívaróóbeke tsá ditye bóhíitsotúne.

¹⁷ Áánéllihyée neébe:

—¡Juhúúj, múhduré míamúnaáhana ihdyu ímiááné ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme!

Aane íñe ¿múhájchótá á múhá muhdúré o áábúcuñe á múhake ó úwáábohíjcyáá ímíñeúvú á muha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhake íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtyéébé pañe naavéné íjcyáábeke díbye úhbánetu díbye íjchivyéne. Áané booné tsúuca ímíjpyetéébe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dííbyeke menéehí:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

²⁰ Áanéllihyée neebe múúhake:

—Ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllí tsá á muha mepíívyetétú tehdíí vane meméénúiyóne. Muurá ímíááneturé á múhake o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémevédú ímí á muha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú íñéiyá tsíhtsihvu á muha menéejuri. Ehdú ímí Píívyéébeke á muha mecáhcújtsoca tsá íñá á múhadívú túhúúityuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke píáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

*Ídsííveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)*

²² Áhdurée Gariréá íñújiri muha meíjcyánáa tsiíñe múúhake neébe:

—Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímítyúmeke. ²³ Áábeke ditye dsííjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiíñe bóhííhi. Ehdúu díbye íhjuváné ídátso múúhake pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhakye iáhdótsoki. Aamée Péédoróké née Jetsóodítu:

—¿Aca tsá amúhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áanéllihyéé Péédoro née diityéke:

—Ihdyú áhdóíbye. Ehdúu ditye néene Jetsóoke iúúballe Péédoro dííbye éllevu tsájá pañevú úcááverónáa íhdere népéjtsoobe dííbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé avyéjute? ¿A íiñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñé íiñúji múnáakej?

²⁶ Áanéllihyéé neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsííñé íiñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áanéllihyéé Jetsóó néehí:

—Aanéjii ¿muhdú tsííñé íiñúji múnáájprúbájii ó áhdoóhi? ²⁷ Áronáa ihdyu o áhdótúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáá pijcyuté úneuj. Aane u píjyúcúúbé ihjyú pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmijívú ú áhdóteé méema tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó née Péédoróke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabye íhtsútuube di-ityédítuú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Áijyúu muha Jetsóoke menéehí:

—¿Aca caabyé múúhadítúyú íh̄tsútuube íjcyáá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuri muha meíjcyácoóca?

2-3 Áánéllihyée tsííménéwúuke ipíúváábeke múúháj p̄inévú ipícyóóne neébe:

—Ímiááné ámúhake o néé íjtye tsime inéikyé wáájácutúmé íjcyadu ámúhá íjtsaméi cápáyóóvétúhajchíí tsá ámuha meíjcyáítúyú Píívyéébé avyéjúejte. ⁴ Muurá Píívyéébé avyéjúejte

idáátsóméhjiúvú tsíméwuúmú íjcyadu néeme íjcyá íh̄tsútujte. ⁵ Muurá íñe áanu idáátsó tsímene íjcyadu táuráávye múnaa idáátsóméhjiúvú néemeke íícúvehíjcyámé ookéjucó íícuvéne.

*Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné apíchó nééneé
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)*

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé idáátsó tsíméwuúmúdúréi néemedítúyú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájojco móóá pañévú apíchó diityé úm̄wa nééneé íhdétu. ⁷ ¡veekíami íñe ííñújiri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke íhdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe.

⁸ Ahdícyané ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téhojtsíji. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllevu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téjtuháji. Muurá íhdyu ímí ámuha méíjcyáá ámúháj piityu tsátsihjítsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu muurá

ídátsó ámuha méjcyaa ímí ámúháj piháñé néérome mújyú áabatéityúnéj cuujúwá pañévu ámuha mewágóóóvéhajchíjyu. ⁹ Áhdure ámúhá hálluúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméenuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méjcyaa tsánejcúéuhjí íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchíjyu. Áánetu ídátsó ámuha méjcyaa tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé cúujúwá pañévu mewágóóóvéhajchíjyu.

Obééjá mújtánetu íjcyáne uwááboju
(Rc 15.3-7)

¹⁰ Ahdícyane tsá múu tsíméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjiúvú néené cahcújtso múnáake éhdíivállétúne. Muurá íjcyámé díityé tehméjté níjkyéji múnaa Llihíyoma dííbyeke díityé hallúvú piááboju táúmeíhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímityuháñé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápí obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-mevaréjuco íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóítyuró dííbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³ Aane muurá dííbyeke íájtyumíne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehniíñevu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni tsá ímíllétú dííbyé uráávye múnaa ídátsó tsíméwuúmú íjcyadu néémedítýú tsáápíubaré wágóoovéne.

Tsíjtyema múhdurá meíjcyane meímíbáchójcatsíñe
(Rc 17.3)

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ímityúné tsaapi ámúhama méénúhajchíí múu

iiye dibye íjcyátsihvu bóijcyú téénetu dibye illéébóhajchíí íímíbbáavyeki. ¹⁶ Aane dibye lléébótúhajchíí múu pívamevájucu ímíñeúvú íhjuváné dííbyema. ¹⁷ Aame néérone dibye táhjálléhajchíí múu pámeeréjuco cahcújtso múnaa idyóbéévéne íhjuváné dííbyema. Áámeke idyé dibye táhjálléhajchíí múu ílluréjuco íhvejtsóné íhdícyaabéduréjuco dibye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímíááné ámúhakye o néé muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco íñe ííñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meíjcyaiñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámúhakye o néé míityétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke píáábó táúmeíhajchíí muurá píáábóiibye díityétsikye. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé pívááturómé tamyémeri píhcyáávéméj pñine oo díityéké o píááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvá ó ídáátsóvéiyá óóma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áánélliihyéé neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsové uke ímityúné méénúrómedi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyáné uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbbájchoó tsané avyéjuubéhjáa íhyájkímú pevénéré dííbyedítýú náhjáhénuhíjcyáné díityémá ímíbbájchódu. ²⁴ Tujkénúhjáa ímíbbájchóroobe mítyane

pevenéré díbyedítú náhjihénuhíjcyáábema.
²⁵ Áronáacáhjáa tsá dibye píivyetétú teene íinetú íáhdóiyóne. Áanélliihyéhjáa diibye íavyéjuube néé tsaatéké díbyedívú íñáhjihénuíñé páneere ihñénéhjíma ítsíímemájuco teene múhdutú dibye áhdóityúrónélliihye. ²⁶ Áanélliihyéhjáa diibye íunú múnáajpi díbyé lliíñévú imímóúúvéne díbyedívú ídátsójkímyeíñe néehí: “Ávyéjuubej, cána ehdícyároné pañéi daabúcú íñe úhdityu o náhjihénuhíjcyáné uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneére.” ²⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllii díbyedi ídáátsóvéne tsáhájuco dibye áhdótsotúne. Áábé halluríhjáa tsá íná íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube díbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa díbyedítú áyánéwu íñáhjihénúné áhdohíjcyátúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéétu íéékévéne neébe:

—Ó imíllé icyoocaré oke u áhdone óhdityúu u náhjihénúne. ²⁹ Áanélliihyéhjáa téhdure díbyé lliíñévú imímóúúvéne ídátsójkímyeíñe néeroobe díbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcú tsaríyóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacáhjáa tsá dibye ímíletú ídáátsovéné díbyedi. Ílluréjucóhjáa dibye cúvéhojánúné díbyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe íjcyá díbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdúhjáa íñahbéébeke dibye dáríivéné tsijtye íñahbéjteke ídátsó pájtyénéllii íavyéjúúbeke úúballémé muhdú

dííbyeke tene pájtyene. ³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dííbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúniú múnáajpi, ¿íveekí ávyétá imítyuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyétá mityáné óhdityu u náhjíhenúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyeke inééne ílluréjuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene dibye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdu muurá ámúhake méénúibye Llihíyó níjkyéjiri íjcyabe ámuha ímiáánéjuco ámúhá ííbúuri ámúhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyu.

19

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsíttyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mc 10.1-12; Rc 16.18)

¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñéjcvu.

² Áhullée mítyane míamúnaa úráavyehíjcyá dííbyeke. Áámedítýúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyaaé.

³ Áijyúu tsaate paritséómú dííbyeke imújtátsóro dííbye éllevu itsááne nééhií:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakyé íhvéjtsóiyóné íhdícyáné hallútúre? ⁴ Áánélliihyéé neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháami? Muurá téhaamítú caatúváné dibyée páné íhdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú

tene íjcyáidyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téjyújuco dibye néene wajpi wálleke ityáábávállema ííneíñé cáánímútsidítú dííllemáyéjuco íjcyá tsaheécoréjuco tsáápiiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá míityétsi íjcyáromútsí tsaheécoréjuco íjcyáiñé Píívyéébéé ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéíturóne. ⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—Áánáacaráhjáa ííveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné téené waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájácúnema? ⁸ Áánélliihyéé neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítúynéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyejtsotúne. ⁹ Áánéllii ámúhake o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjima méénútúrólleke ííhvéjtsóne tsíjípílekéréjuco táábáváhajchíí muurá ímityúné méénuube íveekí méwamájíí tsíjípíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi ííhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menéehíi:

—Ímí tehdujúcooro teene táábávajcatsí néérónáa tsíínejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyéé neebe múúhake:

—Árónáa tsá pamévare píivyetétú tehdu íjcyane. Apáámyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame píivyeté tehdu íjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyéé ípívyeevédújuco wálleema íjcyáiyóné

píivyetétúme. Áhdure ijcyámé tsaate míamúnaaré meénúnetu wáalleema íjcyane píivyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejtéré íjcyane ñná túhújtsotúmé níjkyéjiri íjcyaahe Píivyéébé avyéjúeje íjcyáneriyé ííjiveki. Ahdícyane ihdyu óví caatyé íyéejtéré íjcyane ímillémé tehdu ijcyáhi. Ehdúu Jetsóo néé múúhakyé.

Tsíméké Jetsóo llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ítsíimeke tsivá dííbye éllevu dibye diityé hallúvú piááboju ityáúmeí Píivyéébeke. Áánéllihyéé muha menéé íínevú ditye tsíméké tsíivane íllure dííbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Áronáacáa neebe múúhakyé:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píivyéébé avyéjú íjcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdúu íñééne diityéké dócárájcoobéré Píivyéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyaahe Jetsóo éllevu itsáane néehí:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaahe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánéllihyéé neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe ímiáábe. Ahdícyane

cáhawáá dííbyé taúhbajúúné néhdu diicya mújyú u dsíjívécóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjy.

¹⁸ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca keená teene dííbyé taúhbajúúne? Áánélliihyée úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé díícyááanimútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítýuré tehdujuco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá ijcyáneí tsiíñe ñná o méénúiyónej?

²¹ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsíeméné náhjíhénúne ídáátsóméhjíke piáábo. Áijyu ihdyu ímiááné ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánéllíihye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóveebére.

²³ Áánélliihyée Jetsóó néé múúhake:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébé avyéjuvu.

²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu dibye nééneri muha meúllévenúne menéhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánéllihiyé múúhake ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnaa pívyetétú iye ipájtyetésámeíñe. Áronáa Pívyéébe piivyeté diityéké ipájtyetésóné ñná díbyedívú túhúútúnélliíhye.

²⁷ Áánéllihiyé Péédoro néehí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí ñne teéne? ¿Ñná muha méújuú téené hallúvu?

²⁸ Áánéllihiyé múúhake neébe:

—Ímiáánetúré ámúhake o neé páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe. Ájyu idyé ámuha téhdure méjcyáá 12-hava ámuha múnaa ijraéémú íjcyámé avyéjujte. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñallémuu, cáánumuu, méwamyuu, ítsímee, íjcyáromeke ipícyoíñúne ookéréjuco iúraávyéné wákimyéí méénume éhníñevu tsaímíyé íjcyáá mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téñbúwá méjcyaco. Muurá ñne ícyooca íhtsutúme íjcyame ídátso téjyu waagóojte íjcyáahi. Ááné lliñévú ñne ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

20

Tsaate wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju

¹ Muurá Pívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó éhne múúne tsaapi íúmíhé

wákimyeí múnáama diityé wákimyeí ímí bajchódu. Tsaapíhjáa muurá íúmihé pañétú óova ditye íááhívétso cúúvénetúré nehco wákimyeí múnáake. ² Aanéhjáa tsúúca iújcúmeke neebe 10-haamíwá tsájcooji íáhdoíñe. Áanemáhjáa wallójúcoobe ditye iwákímyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójírējuco néénáa tsiíñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áamekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táúmihé pañe. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíñe cójírjpine péébe újcujé tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe újcujé tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañējuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áamekéhjáa neébe: “¿íveekí wákímyeítyúmé ámuha pevétaré?” ⁷ Áanéllihyéhjáa néémeé: “Muhdú múha múúhakye táúhbánejíí ñná muha méwákímyeíyáhi.” Áanéllihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepééne méwákímyeítyé táúmihé. Ámúhakye ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye pééne dííbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa diitye wákimyeí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákimyeí múnáake dááhívétso meke dahdo. Nihñérené úcáávemedítyú ú áhdótujkénúhi. Áané boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa díbye eené ávyetá nihñéjteré cuuvé pañe úcáávemedítyú áhdótujkénúné tsáápiítsáké 10-haamíwá díbye tépallí múnáajpi néhdunējuco. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eené tujkénú cúúvénetúré

úcaavémé ííténe íjtsámeí díbye áhdoíñé éhniíñevu pájcoojíré ditye wákímyeíñélliíhye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamíwá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllií tépallí múnáájpídítúyú líhcyámeímye. ¹² Áamedítúyhjáa tsaapi néé dííbyeke: “Aca muhdú íivane aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcaávemeke ú ahdó íñe muha cójáhajchótá állócohíváneri mewákímyeímyeke u áhdodúnére.” ¹³ Áanélliíhyéhjáa neebe dííbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamíwá ámúhake o áhdoíñé tsájcoojí wákíméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhake o dáriívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dipyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyánéwu wákímyeíyómema tsahdúnéhjíré o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájácutú o imíllédú o áhdóiyóné tadsíídsídívu? Anéjííva oke ú nééiyá múhdurá o dáriívéne. Áhdure tsá u nómiútááváityuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmeíhijcyámé nihñéétsihvu ídátso waagóojte íjcyáahi. Áané lliíñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákímyeívu o újcúrómedítúyú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóo úwaabó tsaapi íwákímyeí múnáama diityé wákímyeí ímíbájchónetu.

Ídsíjiveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

17 Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhake neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

18 Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjurtémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ídsíjívétsoíñe. 19 Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke imyéénuúbeke ílluréjuco wátyétyéhcuíñé páwachékevu o dsíjíveki. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jacóóbomútsíj tsíju Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.35-45)

20 Téjyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsáane íllímutsi Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ípíúváne dííbyé lliíñévú mímóuuvé píáábó ityáúmeíki. 21 Áállekéé neébe:

—¿íínetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áánéllíihyéé neélle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsí úúma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

22 Árónáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájácutú ñná u táúmeíñe. Ehdúu díílleke íñétsihdyu díityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyetá íhnáhó méícúbáhrámeíiyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánéllíihyéé neemútsi:

—Éée, muhtsi méícúbáhráméiyáhi.

²³ Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méícúbáhráméíhi. Árónáa ihdyu pañétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyóóítyuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré pícyóó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dityétsí íhjuváné múúhakyé diityétsí nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsári pajtyéhi. ²⁵ Árónáacáa múúhakyé ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íñe íññújiri íjcyané avyéjunte pamévare íhtsutúme íjcyane ímilléne. ²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímilleebe múu íñahbéjteke íícuvé íñe muhdú Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa diityéké o píaabódú íjcyaaabe diityé wájyuri o dsíjive teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

*Hállúvátumútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)*

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane míamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Áijyúu hállúvátumútsí juuvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba néé dííbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyaaabej, múhtsidi ihdyu óvíjyuco dídaatsóve!

31 Ehdúu dityétsí néénéllii tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsí íjcyaki. Áróneríi íícúvétumútsí éhniíñevúré tsiíñe nééhií:

—ÍÁvyéjuúbej, Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyucó dídaatsóve!

32 Áánélliihyée Jetsóó íjyócuúvéne néé diityétsikye:

—¿Hná ámuhtsi méimílléhi?

33 Áánélliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

34 Ehdúu dityétsí néénéllii mítyane ídáátsóvebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúúné dibye dócárájcónetu tsaímíyé íitjúcoomútsi. Aamútsíi dííbyekéréjuco úraavyéne.

21

*Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)*

¹ Aamée muha méwajtsí Jerotsarée píihíriyéjuco Bepajée cóomí úníuri Oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóó mítyétsikye múúhadítyú técoomívu. ² Áámútsikyée neébe:

—Écoomi ípíihíré cóómityu óóma méujcúté íayáne ííjú íllíma íjcyaaabe dóhjinúmeííbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllííhye. íícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

4 Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

5 Tsióó cóómi múnáake mene: “Ámúha élleyu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjju hájchí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

6 Aamútsíi tsúuca újcujé diibye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. 7 Áábé hallúu wájamúúnetu muha meíhbóné hallúvú íñeríívyéne péjúcoóbe.

8 Áijyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi.

9 Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóoj, máávyejújtsó áanu Dabíiúvúj tsíménémúháábeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneej! ¡Ñóóoj, máávyejújtsó caame íjcyaaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

10 Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóriibaavémé néehíi:

—¿Múamí tsáma aátyej?

11 Áánéllíihyée tsaate néehíi:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Gariréa íñújri íjcyacóomí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

12 Ááné boonétúu duurúvájá pañévú náhjíhénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsíidsike cápáyócohíjcyámé

metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píivyeébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééj á lliiñévú míamúnaa óóma íhjúúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáá jaríyájucó medíllone?

¹⁴ Áijyúu tééj á pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátuméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táúmeímyeke ímíjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téijyu méénuube méénúráityúronéhji. Áijyúu tsiime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejútsó aadi Dabííúvúj tsiiménémúháábekel!” Aanée llúúvájte avyéjújtemá taúhbájú uwáábojte tsarí íjtsúcunúne Jetsóoke nééhií:

—¿A ú llebo eene aatye néhijcyánej?

¹⁶ Áánéllihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éée. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píivyeébé waajácúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahíjcyá tsiime ñohñóríyéi íjcyárótsíwuújimájucó.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké nééneé boonétú muha mepéé Jerotsaréetu Betáániávuréjucó. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

*Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne
(Mc 11.12-14, 20-26)*

¹⁸ Ááné tsitsíívevúu cúúvénetúré muha tsiíñe Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajyábáávatéhi.

¹⁹ Aabée juuvá úníutu íjcyaha higyéerahe úújéjerá

‘néevahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánéllihiyéé illuréjucu dibye teehe pítýúútsoobe nééené:

—Níhñécunu illuréjucu u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu dibye néénemáyé tsúuca íjtoíñuhe.
 20 Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéérahe peecúteré tsúuca cheméhi?

21 Áánéllihiyéé neebe múúhakyé:

—Muurá ímiááné ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íñe higyéérahe o chémétsónéeméné ámuha meméénútyuróne. Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú íñéiyá móááj pñénu.
 22 Ahdícýane muurá páneere íñná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhakyé ájcúíbye ímiáánetúré ámuha ímí mecáhcújtsóhajchíjyu.

Jetsóó iñtsútu

(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

23 Átsihdyúu idyé tsiíñe duurúvájá pañévu dibye úwáábónáa páñétúejte llúúvájte avyéjurtémá túkevétsojte dííbye éllevu itsááne nééhií:

—¿Aca múúbé iñtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

24-25 Áánéllihiyhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyáábej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajchíí

botsíi ámuhákye ó neé múúbé ihsúturi ténehji o méénuhíjcyáne. Áánélliihyée tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivyeébé neéjuri tsótsóhíjcyáabe’ menéhajchíi meke neéíyoóbe: “¿Áábekéráhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ²⁶ Áánetu ‘míamúnaáree neéjuri’ menéhajchíi meke diitye míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivyeébé ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóááuvu íjcyane. ²⁷ Ehdúu iñéjcatsíñeri iñúhnévéne íllure neéme dííbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájacutúne.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Aanéjííva idyé ámuhákye ó neé múúbé ihsúturi o méénuhíjcyáne.

Tsaápi hájchimútsidítú íjcyáne uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíñe Jetsóo diityéké neéhií:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunú tsiíñe ámuhákye o úúballeíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítú amíáábeke neéhií: “Líhij, cána íhyajchíi méúmihe wákímyeítyej.” ²⁹ Áronáacáhjáa neébe: “Tsá o ímíletúne.” Áronemáhjáa bóónétu wákímyeítyeébe. ³⁰ Átsihdyúhjáa bónéébeke neebe téhdure. Áánélliihyéhjáa neébe: “Juújuj Líhij, tehdújuco. Óvíi ó wákímyeítyéhi.” Áronáacáhjáa tsá dibye wákímyeítyetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítú cáhcujtsó cááníkyeé? Áánélliihyée neéme dííbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiáánetúré ámuhákye o néé muurá múhdurá icyahíjcyáné walléémuma méiíñújí avyējuúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpyéteé ámuhájtane Píívyéébé avyējuéjteréjucó íjcyaki. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa ámuhákye úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjucó ámuha meíbúwáávéroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatú dííbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiááne ímityúmé íjcyarómé dííbye úwáábó icyáhjútsóne ímíjpyetéhi. Áánáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójucóorómé meímíjpyetétúne?

Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwááboju

(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáa melleebúcunu tsiíñe ámuhákye o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmihe óóva íbájtsone mijcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe téene néévá dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmemeíjya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahívetéébé tsiíñe ííñúji. ³⁴ Aabéhjáa tsúúca tene néévane iwáájácútsihvu wallóó íúnúu múnáake diityémá ditye iwállóoro téénetu dííbye éhne íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye dsíjívetsóme. ³⁶ Ááne boonétúhjáa idyé tsiíñe wálloobe pívámevákéjucó. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

37 Áané nihñévúrehjáa wáalloobe íllíkyeréjuco 'íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme' iñéénema. 38 Áronáacáhjáa dííbyeke íájtyúmine néjcatsímye: "Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñuíyóne. Áanéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki." 39 Ahdújucóhjáa iékéévébeke ditye tépallíyú ííwávu itsájtyéne dsíjívetsóne.

40 Ehdúu íúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méenuú diityéké eenéé tépallívú dibye téhmétsoíñúme ímityúné dáríívemeímye?

41 Áanélliihye néemeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáátsóvétuubéré ídsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájcúímye.

42 Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha mújyú meéévetú Píívyéébé waajácúháami? Muurá tsátsihdyu néeneé:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa íñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenu téhdújuco.

Ehdu muurá Píívyéébé waajácúháamitu néeneé.

43 Aane ámuhakye o néé Píívyéébé avyéjú ámuhá wáabyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí oóma íjcyámé wáabyutáréjuco teene. 44 Muurá teeu nééwayúdú o néébedítyú íjcyáné uwááboju cáhcújtsoúmé mújtaáhi. Áamedívú muurá o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsiéménéhjitú úwaabóné llúúvájte avyéjútémá paritséómú waajácújucóó diityéké dibye lléboobóne. ⁴⁶ Áánélliihyéé imíllerómé dííbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dibye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllityénema.

22

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyané uwááboju (Rc 14.15-24)

¹ Áhdurée tsiíñe Jetsóó úúballé muhdú Píívyéébe íavyéjú pámeemáyé ímbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake. ³ Ááme éllévúhjáa wálloobe íúnú múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúballéterónáa tsá ditye ímíletú itsááneé. ⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe iwállóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.” ⁵ Ahdújucóhjáa ipyééne ditye úúballerónáa idyé tsá ditye ímíletú itsááneé. Íícúvetúméhjáa íwákimyéiháñevúré péecunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsiytyéhjáa péé náhjihévu. ⁶ Áánetúhjáa tsijtye íllure diityédí íícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷ Aanéhjáa ílluréjuco diibye ávyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa itsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké ídsíjívetsóne diityé cóómí icyátsuhjácooki. ⁸ Ááné boonéhjáa idyé tsijtye íúnú múnáake neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji

májchoháñé meénúmeíjyúcoorá téenevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléítyúmekéhjáa o miñutsójúcoorómé ñne tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehdújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejñí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyane cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíí.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú ipyééne pámeekéré íajtyúmidúmeke miñutsóné ímítyúróméhjímáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa diibye ávyéjuube ipyééne ajtyumí tsaapi ihdícyájamáyé íwajyámuma diityéj piine íjcyáabeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí ñne átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa ávyéjuube dííbyeke néénéllíi tsá dibye ñná néétune. ¹³ Áábedítyúhjáa íúnú múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháacyuma íhyójtscu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicyóhjé téhulle dibye ityáá íhwáñe ííhdónema.” ¹⁴ Ehdu neéne muurá ñne ímiááné pámé wáabyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Íñújí avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne

(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséomú itsárílléne pítyácójcatsí muhdú dííbyedívú íñéétsóñe. ¹⁶ Áánemáhjáa Heróodé icyánéjcéjtemá tsaatéké íhdityu wallóomé dííbye éllevu ditye íñééte

muhdúhjáa dííbyedítú ipítýácójcatsíñe. Aamée itsááne dííbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááne keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéeleljító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhakyé diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehjújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáne maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dííbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnaa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

Ahdújucóo ditye tsájíivu úújetsóné dííbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánéllíihyée nééme dííbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

22 Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri iúllévenúne ílluréjuco ditye pééne tétsihdyu.

*Dsǰǰivémé muhdú tsiĩñe bóhñine tsaate díllone
(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)*

23 Áané boonée téjcoojíré tsadotséómú tsáá dííbye élleву medǰǰivémé tsiĩñe mebóhñine cáhcújtsotúme.

24 Aamée néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsǰǰivéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñé dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyoñe. 25 Aanée ijcyámé múúhadítýú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsǰǰivé tehdu tsíímávátuubére. Áálekée bóneebéréjuco táábaváne.

26 Ároobée idyé dsǰǰivé téhdure tsíímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekére táábávarómé dsǰǰivé díílléjtane.

27 Aanée nihñévúré díílleréjuco dsǰǰivéne. 28 Aane cána múúhakyé diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaiñé tsiĩñe ditye bóhñicoóca?

29 Áánéllíihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíihye. 30 Muurá dsǰǰivémé tsiĩñe bóhñijyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco.

Tsáhájuco muurá míamúnaa táábávácatsítýúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá níjkyéji múnaáduréjuco.

31 ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé:

32 “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, Íjcyámé Piivyéébé ó ijcyáhi.” Ehdú muurá Píivyéébe néénetu méwaajácú dítye Íjcyane. Muurá dítye Íjcyátuca tsá díbye nééítyuró díityé Piivyéébé Íjcyane.

33 Ehdúu Jetsóó díityéké nééneri ullévenúmé muhdú dííbyé tujkéveeju Íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

34 Aanée paritséómú iwáájácúne iiyéjuco píhcyaaavéné dííbyedívu. 35-36 Áámedítyúu tsaapi taúhbajú uwááboobe Jetsóoke imújtsátáro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píivyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

37 Áánéllíihyée neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube Íjcyáábeke ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u Íjcyáneri dííjtsaméiyi.” 38 Eene muurá ímichi páñétúene Píivyéébé taúhbajúúnetu. 39 Áánetu tsiíñe nééhií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

40 Éneecu ímichi páñétúenéécú Píivyéébé Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúuca méijcyá dííbyé ihjyú uubálle múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Muubá Críjto Íjcyane
(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

41-42 Aamée díitye paritséómúí péétúmeke tsiíñe neébe:

—¿Aca mújtsííménémúhaabé Críjto Íjcyáiyóné ámuha méijtsúcunúhi?

Áánélliihyée néémeé:

—Dabíiúvúj tsiiménémúhaabéiyo muurá dííbye.

⁴³ Áánélliihyée neébe:

—¿Aanéé idyé muhdú íivane diibye Dabíiúvú íjtsiiménémúhaabe íjcyáííbyeke dilló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri neebe dííbyedítu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvú diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíiúvú néé Crijtodítu íavyéjuube dibye íjcyane. Aane muhdú íjcyáíyoobe dííbyeúvúj tsiiménémúhaábe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké nééne íañújcútúnéllii tsáhájuco tsiíne ditye díllójúcootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meíjcyámeke Jetsóó néehíí: ² —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane.

³ Ímiáánéhde tehdújuco ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtso. Áronáa ihdyu eene múhduhjírá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu íivatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdu íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsíínehjí taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyénejííva awáá muhdú

ditye iúráávyeki. ⁵ Muurá páneere ñná imyéenne meénuhíjcyámé míamúnaa diityéké imítýájtsokiye. Aame muurá eene Píívyéébé ihju icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeíhijcyá íñéjuwáánetu íúmícóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehnííñevu íwajyámúúné icyáméjtsójácobájívu úcámeíhijcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívuré imájchone. Áhdure pihcyáávejaáné pañe íjcyácooca imíllémé íimítsijívuré íacuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa diityéké íavyejuúlléne patsíhjívávuré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnaa ámúhake uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Áhdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyabe apáábyéré ámúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeityú ávyéjute. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke íicuvémé ímíááné íjcyá íhtsutúmé íboohówajte. ¹² Aame ídáátsóméhjíúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjuúteéhi. Áánetu iiye íhtsutúmé ávyéjute íjcyane némeíhijcyámé íllure núcójpívétsáméíhi.

¹³ Aane máídaátsoju ámúhake tene pájtyeíñé bañú múnaa pánehjídú ímíáámeúvúdú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséomú meíjcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébé avyéjuejte íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá

múhdurá ténéjcu ámuha meúráávyénélliíhye. Áánéllii tsá ámuha dííbyé avyéjúejte meíjcyáitúne. ¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa ¿íveekí ámuha pííbáyyujte walléémudítúyú médotuhíjcyá ihjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí nucójpí ulléjijtóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píívyéébema cááménécobájiúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medáríívemeíhíjcyáné déjúcotu muurá ávyetá ihnáhó ámuha méicúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwááboméé mépehíjcyá ámúhá uwááboju múhdurá nééne ditye iúráávyeki. Muurá ímityúmeke éhnííñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllii diityé hallurí ápíchó cúújúwá pañévu ditye wágóóóveíñé ímichi ámúha líííñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú menééme tsá mewáájácúmeítyú muhdú Píívyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménéhíjcyá duurúvaja mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhájchíí ímityúné ámúhá hallurí íjcyane ámuha ménéhíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiáané ámuha meíjcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhjj, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpi pañéénéhjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha

ménéhíjcyá Píívyéébé ïcúvé covájtsómeíñé wáíji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dííbyé ïcúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámúhá hallúrí íjcyane ámuha ménéhíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiáané ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé ïcúve, mityá teene wáíji ímichi téijí hallúvú tene covátsómeíhíjcyáíjij? ²⁰ Muurá téijí mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjuco múhduná téijíene íjcyánéhjimájuco. ²¹ Áhdure idyé duurúvája mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhjí Píívyéébe mémemájuco ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyánéllíhye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Píívyéébejúco dííbyé avyéjú tene íjcyánéllíhye.

²³ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá tehdújuco ámuha Píívyéébeke meïcúveróné ámúha bájtsori. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu páñtúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráavyéne tsaímíyé meíjcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjíjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyejcatsíyódú wáájácúmeítyúme. Muurá éetébáwu íjcyáróóbeke ámúha ádó pañtú ámuha mewáágoomé ¿íveekí caméélloke wáágóotúmé dííbyemáyé ámuha

máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuhá lliyíhllóné, ámuhá bohtámú, ámuha ménítuyhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhjí pañévú ámuha mépícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcuhíjcyanéhji. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúmé íjcyadu menééme tujkénú méímibáávyé ámuhá íbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha meíjcyane ámuhadítýú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Áronáa ihdyu máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néerone pánehjídú hállu imíwu meíítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdú tsanééré ímityúné íjtsaméí ámuhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áámeke ámuhákye máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveekí ámuha éjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú níjkyéné méícyáávétsohíjcyá ímiáámeváa diityéúvú íjcyánélliíhye. ³⁰ Ááne ámuha ménéhíjcyáhi: “Éjyuúvúu méíhdé múnáaúvú íjcyáijyu meíjcyaca muurá tsá medsíjívétsoítyuró Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menééneri muurá ámuháyé méúúbállémeí diityéúvukée dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsíiménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámuhá íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

33 Ávyeta muurá ámuha íĩĩmyémúeméjete. ¿Aca ámuha méijtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiyoone? 34 Áánéllii ícyoooca ó pícyóóroó ámúhama tsijtyeke Píívyéébé ihjyú uwáábojte pane wáájacúmeke ámúhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méúráávvehíjcyáá pátsárijcyomééré pacóómivárye. Áámedítýú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejáané pañévu. Ááne tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachékevu mewátyétyéhcúneri. 35 Ehdú ámuha menéénéllii ámuha pámé hallúríyé teene éjyjuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohíjcyanéhji. Muuráhjáa Abéé ímiáábé íjcyáábeke íñahbéré dsíjívetsóhi. Áané boonée tsijtye Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáake ámúhá ihdeéjete dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacaríake duurúvájama Píívyéébé ñcúvé cóvátsómehíjcyané wájí ráhoúacunútsihvu. 36 Aane ímiááné ámúhakye o née ehdúu éjyju múnáaúvú dáríívémeihijcyané muurá ámúhá hallúrí íñe ícyoooca ámuha meíjcyámé hallúri.

*Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Rc 13.34-35)*

37 Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaaj, ¿íveekí ámuha mélliihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámúhakye iújcune éhne múúne cáraca ítsíimeke íhñúwáacyú lliiñévú újcuđu. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? 38 Áané déjúcotu muurá ámuha

cóómí ápayúréjuco íjcyáiñe. ³⁹ Ahdícyane ámuhákye o néé téhdure oke ámuha maáptyumíjúcoóityúné tsiíñe o tsááiñévújuco. Téjyu muurá ámuha oke maáptyúmíne méneéhi: “Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

24

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha mejchívyénáa múúha tsúúlleríjyuco péébeke muha mépiúvú téjahji imíwu méénúmeíñé muha meííteki.

² Aamée muha meííteke neébe:

—¿A ámuha méííte imíwu duurúvaja méénúmeíñe?

Muurá ímiááneturé ámuhákye o néé ehdu néeroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menééhií:

—Cána múúhake duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhake u nehíjcyanéhji. ¿Aca íínetú muha méwaajácuú ííñuji níjkévaíñeréjuco u tsááiñe pííhíjucóóne?

⁴ Áánéliihyée neebe múúhake:

—Éhdu nééme tsáama wajácútsi méijcyaco ámuha maállítsámeityu állíu múnáadívu. ⁵ Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyáiemyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyáa díibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

6 Áhdure íjcyaiñé méénujcátsí pahúlleváre. Áronáa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. 7 Muurá tsané iññúji múnáa méénujcátsí tsííñé iññúji múnáama. Áijyu íjcyaiñé ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúllevaré íññúji vááúméíhi. 8 Ehdu déjúcóóveíñé ícúbáhraméí íññújiri.

9 Áijyu muurá ámuha tahñéjté meíjcyané hallútú cáhcújtsotúme ámúhakyé itsárílléne ámúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámúhadítú tsaatéké dsíjívétsoóhi. 10 Áijyu muurá mítyame amúhadítú oke cáhcújtsorómé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámúhakyé itsárílléne ámúhadívú méénútsoó tsíjtyeke. 11 Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnáa díllóméí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Áámedívú mítyame állítsáméíhi. 12 Ehdu páhduvárez ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucó wájyúcatsítúne. 13 Áánetu ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúme tsaimíyé íjcyame ihdyu pájtyeéhi. 14 Muurá teene dííbyé avyéjutu íjcyané uwááboju ímíáájú pámeekérei íññújiri íjcyané míamúanáake waajácútsáméíhi. Áijyu ihdyu botsíi ó tsaá páneere ílluréjucó iníjkévaki.

15-16 Muurá duurúvájatu tsátsii íñné ímityúné úújéityútsihvu tsane ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsaríyé pájtyeéhi. Áhdícýane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cáméhbaúnevu Jodéa iññúji múnáa ámuha meíjcyame. Ehdúu ímíááné tene pájtyeíñé muurá Daniéré

tsúúcajátújuco nééne Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucoó íná íjcyaiíne. ¹⁷ Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí ímijcóhó pañévú tsíeméné íújcuki. ¹⁸ Áhdure íúmihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeííne téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñóríyéi íítsííméwuúmú íjcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyeéévejcóójí ehdu tene ámúhama ípájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáijyu níjyáháñe lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téijyu íjcyaiíne ávyetá íhnáhó ícúbáhraméi íñeé ííñuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Ááne boonétú ihdyu tsáhájucó múijyú tehdu nééne ícúbáhraméi íjcyáityúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii íícúu tsiíne oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúúca tene pííhícooca íjcyaiímyé tsaate íllure íállíne ‘tsúúca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meíjcyáne mecáhcújtsodííne. ²⁴ Muurá íjcyaiímyé állíu múnáa iiye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame píívyéeteé méénúráityúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé míamúnáake Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímíááne dííbyeéjtéjuco íjcyárómeke. ²⁵ Aane íne ámúhake ó úúballé íhdéjuco ehdu tene

pájtyeíñé ámuha metéí**búwááveki**. ²⁶ Ahdícyane tsaate ámu**h**akye ‘éje, áadi éh**l**le Críjtoó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámu**h**akye ‘áadi éh**j**á pañe Críjtoó’ néhajchíí mé**c**áhcújtsodí éhduhji ditye ámu**h**akye néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniiñévújuco rórih**j**yácódú ámu**h**akye ábá**j**ínéjcuíñé Míamúnáá**j**pidívúu o ípívyééveebe tsi**i**ñe o bó**h**ówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráá**v**ye múnaa pí**h**cyááveé éhne múúne tsíemé**j**pí dsí**j**ívéébedívú añumu pí**h**cyaa**v**édu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbá**h**raméí pájtyéné boone cóó**j**íejpi nu**h**ba ílluréjuco áábaté**i**ñe. Áhdure pé**j**cóejpi tsáhájuc**o** á**j**chúityúne. Ájy**y**u m**í**ccuru dó**j**coó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóó**w**ari íhtsútunéh**j**í íjcyane mujtá**r**aba íjcy**a**áhi. ³⁰ Ájy**y**u tsúúca Míamúnáá**j**pidívúu o ípívyééveebe páneere tá**i**htsútú táavyé**j**uma o**j**tsó pañétú ó bó**h**ówááveéhi. Ááni**r**i muurá oke cá**h**cújtsotúmé í**í**ñú**j**iri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹ Aabe téjy**y**u níjkyé**j**i múnáake ó táú**h**baá ditye kéévánécoba íll**j**chu íro**r**ó**c**ó pámeere mú**h**dmé í**í**ñú**j**iri íjcyáné m**i**amúnaa tah**ñ**éj**t**e óhdivu íp**í**hcyááveki.

³² Cá**h**awáá mé**j**tsúcunu hígyéera**h**ej. Muurá itsóúúvéne tsi**i**ñe te**h**e bé**h**jívánetu méwa**a**áj**á**cú píjcyaba pí**í**h**j**ucó**o**ne. ³³ Ahdu nééne í**ñ**e ámu**h**akye o nénehji pájtyénetu ámu**h**a méwa**a**áj**á**cúú tsi**i**ñe o tsá**á**í**ñ**e éé**v**é tsúúca úú**j**eténe. ³⁴ Muurá í**m**iáá**ñ**etú**r**e ámu**h**akye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé í**ñ**éi í**í**ñú**j**iri

míamúnaa íjcyápiñáaaca. ³⁵ Muurá íñe ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá múijyu wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááíñe éévé tsá múha wáájácutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájácutúne. Téhdure páñetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájácutúne. Apáábyéré ihdyu Llíhíyo waajácú múijyú tsiíñe oke iwállooíñe.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiíñe o tsááíñe. ³⁸ Muuráhjáa téijyu íjcyame ííñuji cáájávéíñe ihde 'íñéjuú' íñéene ícyahíjcyá ímíllédú wañéhjineri táábávajcatsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe ííñuji cáájávétsóíñéllii Noéé ihmííne pañévú úcáávétsihvújuco. ³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájácúmeítyúnáa tsúúca páneere ííñuji cáájávénetu tsáhájucó dítye píívyetétú muhdú ipájtyeténe. Áhdure íivane muurá míamúnaa ímíllénéhjiriyé íjcyánáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsiíñe o tsááne abájínéjcuú dítyeke. ⁴⁰ Téijyu muurá míityétsi wákímyeíhíjcyámútsidítýú tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépí cáátsohíjcyámúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúre.

⁴² Áánéllii tsáma téñbúwá méíjcyaco téené íjtsúcunúre. Muurá tsá mewáájácutú múijyú o tsááíñe ámúhá avyéjuube o íjcyáábe. ⁴³ Muurá

tsaapi ihjya cúwátuube téhmé péjcovéiyá naní múnáa tépejco dííbye éhnénéhjí náníĩné iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchóityuro ihñénehjívú. ⁴⁴ Ahdu tsáma téibúwá méíjcyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha meíjtsótúnáa ó tsáá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

*Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Rc 12.41-48)*

⁴⁵ Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehméébedívu. Aabe diityéké ímí íicuvé tééne tájpi ditye íjcyáíñéhjitu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhake o nées ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áanetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íicúi óómíityúné’ íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne íimillédú wañéhjineríyé pehíjcyá tsíjtyéhjima líiyícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómiibe tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaáca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáhó ícúbahráné ímityúmé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu díbye ityáá íhwáñe ííhdónema. Ahdu muurá pajtyeíñe míamúnáama tsiíñe o tsáácoóca.

25

Bádsíjcadítyú íjcyáné uwááboju

¹ Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íjcyáííbyeke peetémá téhmehíjcyádu. ² Diityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacýóné ipyéété ipañénuíñe. ⁴ Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacýóne. ⁵ Aaméhjáa wájtsípítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyáróne icyúwávénéllii ílluréjuco cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúuca pécójpíine tsaate kéévánécoba nééhií: “¡Tsúuca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaabe! ¡Wa mécáhdahíroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne ícúí íjcyátsíiivýejucóóné ipyééteháñema. ⁸ Áánáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwájpacýó tsúuca óuuvéhi. Áánélliihyéhjáa diitye ímíajtéké neeróme: “Cána óvíjyuco múúhake amúhá cuujúwájpacýotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúuca múúhadívú múúhá cuujúwájpacýó óuuvéhi.” ⁹ Áronáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíñé tsaméhjidívújuco. Wa ihdyu tsiíñe máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye ahdóvúi pééné hallurí tsúuca wájtsííbema ditye úcaavéné teeja díbye wáñehjívatéíjyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjuco díbye tééjá lleehówá wátajcóné múha íucaavéjucóótuki. ¹¹ Áané boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtsíine llééhowa díbye ipááyúcúro wátótóhcoméré nééneé: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájácutú

ámúhakyé.”

¹³ Ehdúu iúúbálléne múúhakyé Jetsóó nééhií:

—Téhdú ámúhakyé tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke méítsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájacutú múijyú tsiíñe o tsááiñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsúdsítu íjcyáne uwááboju
(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú wákimyéí tsané avyéjuube tsííñe iíñújí iááhíveté íwákimyéí múnáadívú ídsúdsíike téhmétsoíñúdu.

¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúdunehjí iwájtúne peebe diityédítu. ¹⁶ Áané hallúríhjyáa diibye 5,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe meenu téenema.

Ááneríhjyáa líyaatétsoobe díbyema tsiíñe éhnííñevu 5,000-jíva. ¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe imyéénúneri líyaatétsó tsiíñe éhnííñevu téhduneré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jíváré díbye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsúdsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áánacáhjáa diityé avyéjuube tsúúca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchóvá diityémá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsúdsi muhdú ditye téhmene. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíbájchoobe 5,000-jívávúu iájcúúbema. Aabéhjáa néé díbyeke:

“Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiíñe éhnííñevu téhduneré 5,000-jíva o líyaatétsóne.” ²¹ Áánéllihyéhjáa

neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíi ílluréjuco u ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jivávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbájchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jivávú u téhmétsoíñúné muurá íñéé. Áánetújuco íñe tsiiñe éhniíñevu téhdunéré 2,000-jiva o llíyaatétsóne.” ²³ Áánélliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhniíñevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíi ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsima ímíbájchótsihdyu ííneebe ípyée 1,000-jivávúré íajcúúbedívu. Aabéhjáa íllure néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeííñé hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o llíyaatétsóné dsíídsíjí ímiátsíí páneere úhdívúré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áánélliihyée íllure ó cuuú dídídsíike. Aane íñe dídídsí.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “íÁvyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítyu! ¿A éhdurée ú meenú teene tadsíídsíike ‘o wákímyeítyúroobe dsíídsíjike o ékéévehíjcyáné’ u néénema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu ditye dsíídsíike téhmehíjcyájáúbá pañévúré ú pícyóóiyá tene

óóma illíyaatéki. Aacáa muurá ícyooca ó wajtsíiyá éhnííñéwuúvújuco tene líyaaténáaaca.”
 28 Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyi íjcyámeke: “Áábyedítýú eene 1,000-jíva íjcyane dsíídsí medójtúcúne maájcú áádíkye eene 10,000-jíva ídsíídsí íjcyáábeke. 29 Muurá múúne ihñe líyaatétsómeke éhnííñevu tsiíñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu ihñe pevénére pícyohíjcyámedítýú ílluréjuco medójtucúné páneere díityédí íjcyaróne. 30 Ahdícyane áádíkye íñéubará óóma wákímyeítýúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwáñe ííhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímibájchoju íjcyáíñe

31 Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe múíjýú tsiíñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyabe tahñéjté níjkyéji múnáama. Áíjyu táavyéjú íjyáwá hallúrí ó ácuúcúnuúhi.
 32 Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyané míamúnáa pícyáávémédítýú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítýú cáávarámuke ítyehméébé dówajcárodu. 33 Aame díitye obééjámudi o díllome óóma íjcyááhi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyááhi. 34 Áíjyu eene óóma íjcyámé avyéjuube o íjcyabe díityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Líhíyó ámuúhakye ííñuji ípívyéjtsótúné íhdéjuco ityújkevéléllémeke wábyujtsódújuco íñe ámuha óóma táavyéjuri. 35 Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádóíyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méíchohíjcyáhi. Wáájácúrátuubée úlleebére o péhíjcyáábeke

ámuha oke mécúwátsohíjcyá ámúhá jaaháñevu.
³⁶ O wájamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájamúvu. O chéméébekeé ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójaríi o íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o néénéllii muurá diitye ímiájté óóma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u íjcyáábeke uke muha méijchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mécúwátsohíjcyá múúhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájamúvu? ³⁹ ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa ihdyu ehdu ámuha tahñéjteke ítéecunútúméré panévatúré mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meíícúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óóma íjcyámeke.

⁴¹ Áánetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méine óhdityu ámúhá imítyú níjcaúvú ámuha méwágóóóveíme. Muurá ámuha méwágóóóveé ihyájkímuma Naavéné wágóóóvéíñé cuujúwá pañévú múijyú ámuha méijchívyéítyúhullévu. ⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke méichohíjcyatú ádópiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámúhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájamúvu. Tsáháa

ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” ⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, árónáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé ádópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájácutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájácutú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjívaríi muhdú uke muha mépiáábóiyáhi.” ⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepiáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdíivállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke. ⁴⁶ Aame ílluréjuco wágóóóveíñé múijyú níjkéváityúné íicúbáhrámeíhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco ííne ímíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke íekééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Ehdúu Jetsóo íñéené boone tsiíñe múúhakyé neéhií:

—Muurá míjcyoojícúturéjuco pajtyété wañéhjí lléévaíñe.

² Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsíjívétsoó páwachékevu iwátyétyéhjúneri.

³ Aanéhjáa ímiááné téjyju teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúuvájté avyéjuube Caipáa jávú píhcyavémé tsijtye llúuvájté avyéjujtee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke iékééveíñe idsíjívétsoki. ⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meííbórínúyónéllíihye.

Pácúúcupácýori tsáápille Jetsóoke íhñíwau múrjichóne

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Ájyúu muha Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahlláriho’ némeííbyé jari. ⁷ Áánaacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúúcupácýó mítyane áhdómeíjpácýoma. Ájpacyóríi múrjicholle íhñíwau majchóri íjcyáábeke. ⁸ Aanée múúhakyé tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—¿íveekíami aalle ícúbahra pácúúcupácýorij?

⁹ Muurá téjpacyo menáhjihénúne dsíídsiri mépiáábóiyá ídáátsóméhjike.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhakyé neébe:

—¿íveekí ámuha méihjyúvá áámyédityu? Muurá ihdyu tehjújuco dille méénune. ¹¹ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítyú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne. ¹² Áánéllii oke téjpacyóríi múrjicholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi íimíbjachóne. ¹³ Aane ímiááneturé ámúhakyé o néé íñe tajtyééveri míamúnáa pájtyetéíñe uwááboju

úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnaa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsóíñe

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjyu Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjújte éllevu ipyééne neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámúhakyé Jetsóodívú o wáájácútsóne?

Ehdúhjáa díbye néénéllii ahdómé 30-jíva.
¹⁶ Aanéhjáa diityémá ipítýácójcatsíñe tsúuca íímíbáchójcatsíñéllii ítsámeíhíjcyaaabe muhdú dííbyedívú íékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Aanée teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá májchómeíhíjcyáné wanéhjí tújkévajcójjí muha Jetsóoke menééhíi:

—¿Kíávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúuca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúuca muhdú o íjcyáíñe éévé píhíjúcóónéllii dííbye jávú ámúhama íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

¹⁹ Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dííbye jávú méénune.

20 Ááné iijyúnuvúu tsúúca muha mémajchó dííbyema. 21 Átsihvúu neebe múúhakye:

—Ímiáánetúré ámúhakye o néé íjcyaaabe tsaapi ámúhadítúú óhdivu méénútsóííbye.

22 Ehdúu dibye múúhakye nééne ávyétá kimóhcó múúhakye pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméenuúhi, a oó?

23 Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Íñe tsají pañévúré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. 24 Ehdu ímiááné oke pajtyéíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Árónáa ihdyu máídaátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáíturóne.

25 Ehdúu dibye néénéllii diibye Jóóda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóíibye néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

26 Ehdúu íñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhakye iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

27 Áhdurée idyé ado iékéévéne téhdújtsoóbe. Áánévúu múúhakye iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. 28 Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju

o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyané tátyujpácyó wágóóóveé páme wájuryíyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú iábájíívemeiki. ²⁹ Aane ámúhake o nées ícyoocátú tsiíñe ámúhama o ádójúcóóityúné óóvajpácyó mújyú Llihíyó avyéjuryéjuco meíjcyácooca tsiíñe maadóíñévújuco. Ehdúu Jetsóó nées múúhake.

Jetsóó úúballé Pééodoro tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oriívó bajúvu.

³¹ Átsihvúu múúhake neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñe pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívetsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñe pahúllevávu.” Ehdú muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ³² Áronáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíñe o bóhíine ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

³³ Áánéllihyée Pééodoro nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

³⁴ Áánéllihyée neebe dííbyeke:

—Áronáa ímiáánetúré uke o nées ípyejcójucó oke u úráavyeróné u tóónuíñe cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

³⁵ Áánéllihyée Pééodoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyucó ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píivyéébema Jetsóó íhjuváne
(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néesé múúhake:

—Íchiíyéi meíjcyá Píivyéébema o íhjuvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítú tsajtyé Péédorómá Tsebedéó hájchimútsikye. ³⁸ Áámedívúhjáa ávyetá íhnáhóré kímóóvémeíbye néesé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa íhdyu mécúwadiñe.

³⁹ Ehdúhjáa íñéene peebe diityédítú éhniíñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píivyéébema íhjuvaabe néeséhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa íhdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhjuvátshdyu óómiibye wajtsí cuwári íjcyámedívu. Aabéhjáa néesé Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? ⁴¹ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píivyéébema méihjuvahiíjcyá ámúhake díbye ípíáábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeityuki. Muurá ímiááné ámuha meímíllerá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha méíhnáhootú tehdu meíjcyáiýone.

⁴² Ehdúhjáa diityéké íñéene tsiíñe óómiibye bíwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píivyéébema íhjuvaabe néeséhií:

—Ayúju Táacááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa ihdyu óví muhdú u ímillédú óóma ú meenuhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe tsáábe wajtsí b̄iwáhdúré cuwáí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áámedíhjáa íícúvétuube tsiíñe oomí b̄iwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíñe Píívyéébema ihjúvaabe piéhdúré tujkénúu íihjúváu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe diityé éllevu itsááne neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítýúmeke ékéévétsóíñe éévé tsúuca úújetéhi. ⁴⁶ Ahdícyane ílluréjuco metsu. Muurá tsúuca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néenáa tsúuca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjujtémá túkevétsojte wállóónéllíi tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénujcátsiháñé niitsúmuma cávaájcoháñema.

⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjuco Jóóda nééne diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ipítýajcódújuco díbye Jetsóó éllevu itsááne dííbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áánu uúj? Ehdúu néébere chohchócu dííbyeke. ⁵⁰ Áánéllíihyée Jetsóó néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Áronáacáa tsúúca dííbyeke iékéévéebe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjucóo tsaapi múúhadítúú ínñtsúwari wállórihjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmího. ⁵² Áánélliihyée dííbyeke Jetsóó nééhí:

—Pícyo téhbabyá pañévú dínñtsúwa. Muurá nñtsúmuri méénújcatsímé téwáhjiríyé dsííveéhi. ⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímilleca ícyoocaré Llihíyoke o táumeíiyóné níjkyéji múnaa oke ipájtyetésoki? ⁵⁴ Muurá íllu oke dítye méénútúhajchíí ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Píívyéébe néhijcyané dííbyé waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dííbyeke iñétsihdyu neebe dííbyeke ékéévemeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu dítye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu nñtsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámúháj piine o íjcyaaabe duurúvájá pañévú ámúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróóbeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjyú uubáalle múnaápe tsúúcajátújuco néhijcyané dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénáa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáá tsajtyéjucóo dííbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari páñétúejte avyéjunte íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áánacáhjáa Péédoro dííbyeke

úraávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pañétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájtsivújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnááj pñénvú úújeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méénuíñe.

⁵⁹ Áanáacáhjáa diitye avyéjujite íjtsámeí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj pñénvúhjáa tsaatétsí úúballé dííbyé hallúvú íllúu díbye nééneé:

“Muurá Píívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyeté tsiíñe 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétsí úúballénéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá íná u néétu aatyétsí díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánélliihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiááneturé múúhake u úúballeki: ¿A ímiááné diibyéjuco uu Críjto Píívyéébé Hajchij?

⁶⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dóváríjcyámeíbyéré nééhií:

—Áanu ¿íveekí Píivyeébedi uuhívatéhi? Ahdícyane ínéllihyécó tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe ámuha melléébóneriyé uuhívatéébé Píivyeébedi.

⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Muurá ímiáané ímityúné ihjyúvaábe. Áánéllii ílluréjuco dibye dsíjiveíñe.

⁶⁷ Ehdúhjáa íñéene dííbyeke méénuméré íhyúmi úníchihcyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dííbyeke imyéénúne néehíi:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyaaabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Áánáacáhjáa Péédoro lláhájtsiri ácuúcunúhíjcyáábe éllevu tsáápille tééja múnáa únú múnáalle ipyéene néé dííbyeke:

—Úpée idyé ehne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáajpiíma.

⁷⁰ Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáajácúúbedíjii óoma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtsi lleehówa íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpille íajtyúmíne tétsihyi íjcyámeke néehíi:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áánéllihyéhjáa idyé tsiíñe tóónuube néehíi:

—Éje, tsá o wáájácutú dííbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Ááné illúhwuúrèhjáa tsijtye dííbyeke nééhií:

—Áánerá ímiááné diibyéjuco uu Jetsóó mamyé múejpi. Muurá díhjúture muha méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénélli tsiíñe ityóónúne lílhcya méíbyéré nééhií:

—ímiááneturé tsá o wáájácutú muubá Jetsóó íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúuca cáraa májtsiváhi. ⁷⁵ Áánetúhjáa botsíi ítsááveebe Jetsóópe dííbyeke nééne ímiááné dííbyé uráávyé múnáajpi íjcyaróné díbye tóónuñé cáracámúi májtsívatúné ihde 3-ijyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjuco tááne ávyetá ihnáhó ímiááné ityóónune ítsáávéneri.

27

Pirááto élleву Jetsóoke ditye tsájtyene
(*Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32*)

¹ Ááné tsitsíívevúhjáa pámeere llúúvájte avyéjútémá túkevèjtsojte pítyácójcatsí ímíñeúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. ² Áábekéhjáa idyóhjinúúbeke tsajtyémé téené iñújí ávyéjuube Pirááto élleву díbye muhdú iñéé dííbyedítu.

Jóoda Ijcaríóóté dsíjivéne

³ Áánetúhjáa díbye Jóoda tsúuca dííbyedívú imyéénutsójúcóónélli botsíi ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áánemáhjaa diitye llúúvájte

avyéjútémá túkevéjtsojte íjcyáme éllevu peebe dityée áhdone dsiīdsi 30-jiva íjcyane ióómíchoki.
 4 Aabéhjáa neeté diityéke:

—Íveekí imityúné ó meenú íiné imityúné meénútúúbedívú o lííhyánútsóíñeri.

Áronáacáhjáa nééme dííbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméénuú ihdyu díhyallúrí íjcyane.

5 Ehdúhjáa dííbyeke ditye néénéllii teene dsiīdsi ílluréjuco díbye duurúvájáj pīnévú wácháacárone. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco díbye íkyéjtúhityu ióhbáyúmeíñeri dsíjivéne.

6 Aanéhjáa teene dsiīdsi llúúvájte avyéjulte iújcúne néehíi:

—Tsá íñe dsiīdsi Píívyéébé wáábyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityú dsíjivétso áhdó tene íjcyánéllííhye.

7 Áánemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téenema iáhdóíñe tsátsii ííñuji ‘Lííyihllóné nijcyó múnáajpí ííñuji’ némeítsíi tétsihdyu tsííñe ííñuji múnaa dsíjívemeke icyúúuhíjcyaki. 8 Téénéllii muurá icyoocápí tétsíi mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. 9-10 Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíhjyáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúme íjraéémú dsiīdsi dííbyeke ídsíjívétsóne áhdó 30-jiva. Áánema ahdómé tsátsii ííñuji ‘Lííyihllóné nijcyó múnáajpí ííñuji’ némeítsíi.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téenetu nééneé.

*Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
 (Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)*

¹¹ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyéjucóomé tééné iñújí ávyéjuube Pirááto éllevu. Aabéhjáa népejtsó dííbyeke:

—¿A uu jodiómú avyéjuúbe? Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúuvájté avyéjurtémá túkevétsojte tsiíñe állíjyucóó dííbyé hallúvu. Áronáacáhjáa tsá dibye íñéubá néétu diityéke. ¹³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá dibye añújcutúne. Áijyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dííbyeke íná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39-19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pa-jtyété wañéhjí pañe ichívyétsohíjcyá cuvéhóójari íjcyámedityú tsáápi hallúvú ditye íhjuvávábekéjuco.

¹⁶ Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ némeíbyé cuvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáábeke pámeere wáájacuúbe.

¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévemeke diibye Piráátó néehí:

—¿Cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dííbyere ‘Críjtoó’ némeíbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi iñómíutááváne ditye ehdu dííbyeke dáriivéné iwáájácúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyéjú ijyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube

ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí íiné imítyú méénúúbekéjǵíva dííbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóne ávyétá apííchó ó tuwá dííbyé íhdéhacáneécu.” Ehdúhjáa mewa néene úúballémé dííbyeke.

20 Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjujtémá túkevǵtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávemeke néé ditye Barabáa hallúvúré íhjyúva díbye íjchívyeki. Áánetúhjáa néeme Jetsóó hallúvú ditye íñéé díbye dsǵíveíñe. 21 Áámekéjháa tsiíñe neebe Pirááto:

—ǵAanéhaca ímiááné cáábyeké o ácádsǵjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áánéllíhyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

22 Áánéllíhyéhjáa neébe:

—ǵÁcooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Crǵjto íjcyáábeke?

Áánéllíhyéhjáa pámeere nééhií:

—ǵDííbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu!

23 Áánéllíhyéhjáa neébe:

—ǵAca íná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíñe éhniíñevúré kéévánécoba néémeé:

—ǵMuúbe wátyétyehcútsó dííbyedívu!

24 Ehdúhjáa ditye néénéllí tsáhájuco díbye ímíbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apííchówuúrjúco ditye íbóribáávénéllí nǵjpacyo ityáúmeíǵpácýori pámeere íténáa íhyótsicu níjtyámeíǵbyéré nééhií:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene ijcyáityú eene ííne imítyú méénútúúbeke ámuha medsjívétsoíñe. Ámúhá hallúríyei teéne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¡Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsiiménémúháábemájuco múúhá hallúrí teene dííbyeke muha medsjívetsóne!

²⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca ijchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne diityédívuréjuco díbye ihvejtsóné diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áábekéhjáa dííbyé já pañévú tsodáhómú iááhívétsóóbedívú píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa dííbyé wajyámúúné ityácóríjcóne uácó tújpájácoba nééné wajyámuvu. ²⁹ Áhduréhjáa tsuhjíuuhónetu imyéénúné cháhíiwavu iávohjácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú imíhmóúbáne iúúhívaténemáyé wáñejcóme:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa dííbyé hallúvú iúnityójcóne dííbyedi ijcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé ihñíwáutu.

³¹ Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé níjcáutu teeja wájyámúcoba dííbyedítyú ityácóríucóne páñétúeja íwajyámuvuréjuco ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévuréjuco.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

32 Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

33 Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu.

34 Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíínojpácyó paapáwu néénetu iúménújpácyotu. Aanéhjáa ipíhjácúróne tsá díbye ádotúne.

35 Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dííbyé wajyámúúné íjcyáiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íllu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyáiñé íñéhcójcatsíñe wátújcatsíimye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

36 Aaméhjáa tétsihvúré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. 37 Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuúbe.”

38 Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcvatú íjcyáwachékéécutu. 39 Aanéhjáa dííbyeke úújejémé dííbyedi iúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi.

40 Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe u pájáávétsoíñe. Áyu cána bo pájtyetétsaméí eene éwachékevu

uke ditye wátyétyéhcúnetu ímiááné diibyējuco Píivýéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiááné pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáa tsáháhaca dibye píivýetétú iye ipájtyetétámeíñe.

⁴² Aabe cána bo óví ímiááné mee ijraéémú avýējuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsóne dííbyeéjterējuco meíjcyaki.

⁴³ Muurá Píivýéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óví dííbyeke pájtyetétso ímiááné dibye némeíhijcyádú dííbyé Hajchi dibye íjcyáhajchííjyu.

⁴⁴ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téijyúhjáa cójípínétú íjyunúné cuuvé tukévevújuco. ⁴⁶ Áijyúhjáa Jetsóó ávyetá ihnáho wáníjcyámeíñyé nééhií:

—Eríj, Eríj, ¿rama tsabataáni? —Tápiivýéébej, Tápiivýéébej, ¿íveekíami oke ú ihvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame ehdu dibye wáníjcyámeíñé illéébóne nééhií:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píivýéébé ihjyú uubálle múnáájpiúvudi.

⁴⁸ Áánélliihyéhjáa tsaapi ícúí idsííneíñúne wájyamubádú néene bíínójpácýó kiwátyetu

iééníyojéné úmehéí níjcáutu ipícyoonévú cújuuvé dibye ííhároki. ⁴⁹ Áronáacáhjáa tsijtye néé dííbyeke:

—Óvíyacoóne, dáácudíñe. Bo óví Eriá pájtyetétsová dííbyeke.

⁵⁰ Áanáacáhjáa tsiíñe ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco dibye dsíjívéne.

⁵¹ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wájyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcuávú wajítahnécu. Áhduréhjáa téjyju ííñuji vaaúmeíñeri néwáyúcobané wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa níjkyene wáhcábánetu cahcújtso múnaápe dsíjívehíjcyámé tsiíñe bóhíime ijchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhíiné boone Píívyéébe cóomí Jerotsaréevu péémeke mítyame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánetúhjáa eene dííbyeke téhmehíjcyané tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mítyané íllityé téjyju ííñuji vaaúmeíñema tsíñehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímíáané Píívyéébé Hajchi áánuu!

⁵⁵ Áíjyúhjáa tsaate walléemú kémuélléturé íítehíjcyá dííbyeke ditye dsíjívetsóné dííbyemáa Gariréa ííñújitu tsááme dííbyeke íícúvehíjcyáme.

⁵⁶ Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsiíju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsiíjuu, éhdume.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

57 Áané iijyúnuvúhjáa Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé Pirááto éllevu. 58 Aabéhjáa táumeí dííbyeke dííbyeúvú íitémeho icyúúuki. Áánéllihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye iájcuki. 59-60 Aabéhjáa tééhoúvuke íbííjínúne cuuú béhéjureréhjáa íhllii nééwájitu íbóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. 61 Áané boonéhjáa tétsiíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaríama ácuúcunúhijcyáhi.

Jetsóó nijkye ditye téhmene

62 Áané tsijcyóójíhjáa teene pajtyeté wañéhjí lléevá tujkénujcoójí diitye llúúvájte avyéjurtémá paritséomú péé Pirááto éllevu. 63 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha méítsaavé téallíújaúpe 3 coojívatu tsiíñe íbóhííñé nééneé. 64 Áánéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé nijkyévuj. Ááne ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dííbyé mamýémú pejco íllure íñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíñe bohííhi’ íñééneri éhnííñevu meke íállíúúnútuki.

65 Áánéllihyéhjáa Piráátó néé diityéke:

—Aané wa ihdyu aatye tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

66 Ahdújucóhhjáa ditye tsaatémá ipyééne teeu nééwayu icyóhpéjtsóutu cáátunúné múha teene

idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíñe
(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeeévéjcoójí tsiíjyú tsiíñe tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé. ² Áánáacáhjáa ííñuji íhnáhó vááúmeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴ Áábedíhjyáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáhó íllityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu. ⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpíke:

—Méíllityedíñe. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjívéebeke. ⁶ Áronáa tsáhájucó díbye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíñe bohíjúcoobe ípyée íñéhijcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íñe dityée dííbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepééne méuubállé dííbyé mamyémuke tsúúca díbye tsiíñe íbóhíñe diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá íajtyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámuhipíke o úúballéne.

8 Ahdújucóhjáa íícúí dityépi dsinériyé pééne múúha éllevu múúhake yúúbálleki. Aamúpihjáa ííllityérone mítyane ímíjyuuvéhi. 9 Áamúpidívuhjáa Jetsóó íbóhówáávéne diityépike dillóhi. Áánéllíihyéhjáa íícúí dííbyéj tuháácyuvu waamúpi dííbyeke idyúúruváne. 10 Áamúpikéhjáa neébe:

—Méíllityédííne. Wa ihdyu íícúí mepééne méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ípyéé Gariréavu téhullévú muha maájtyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

11 Aamúpihjáa pééné tujkéveri tsodáhómú dííbyé nijkye téhmejíjcyámedityú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúvájte avyéjútéké muhdú tene pájtyene. 12 Ááné lliíñétúhjáa túkevjtsojtémá íúcújcatsííne pítyácójcatsímé muhdú íñééííne Jetsóópe bóhíjúcóóityúné íñéhíjcyáneri íñéétsámeítuyuki. 13 Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke íáhdóne nééhíí:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcohjané muha mecúwaííñúné hallúrí ímamyémúré újcujé Jetsóó ítémeho.” 14 Aane néhi méííñújí ávyéjuube iwáájácúne ámúhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámúhá hallúvú méihjyúváá díbye muhdú ámúhake ímyéénútuki.

15 Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllíi íllure íállííne néhíjcyané ímamyémúré Jetsóó ítémeho újcujéne. Aane muurá ícyoocápi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúbállehíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-meváréjuco dííbyé mamyé mú meíjcyame mepéé Gariréá iíñújí caméhbaúvú múúhakyéé dibye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dííbyedívú meúújetémé méduurúvá dííbyeke tsaate múúhadítýú dibye bóhíine cáhcújtsótúrónááaca. ¹⁸ Áronáacáa múúhakyé neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere ííñújí, níjkyejí, íjcyané avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óví ámuha pahúllevá iíñújíine múnáadívú métsújaúcú táuwááboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye ííjcyaki. Aabe muurá ámúhamáyé ó íjcyáá paíjyuvaré ííñújí níjkévanévújuco. Áyu tehdíjuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48